

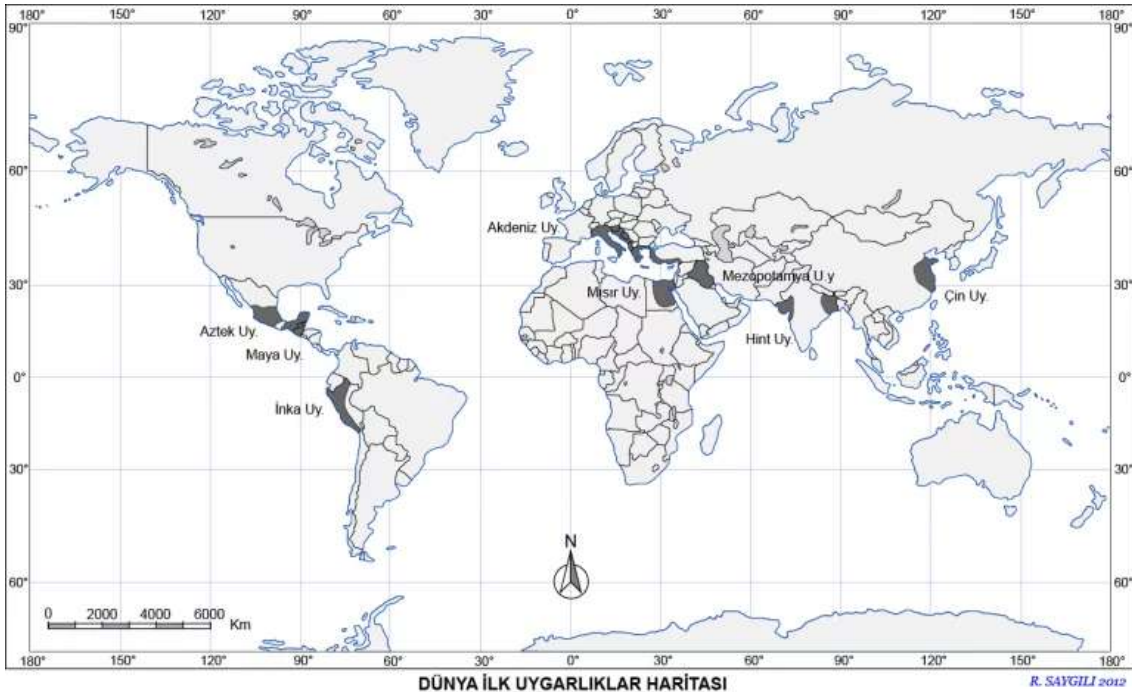
İlk Uygarlıklar

İlk uygarlıklar ve medeniyetler genel olarak Kuzey Yarım Küre'nin Sıcak ve Orta Kuşağında kurulmuştur.

İlk insanlara ait en eski fosillere Etiyopya, Kenya, Tanzanya ve Çad'da rastlanmıştır. Bu fosiller içinde en eski olanı 3,5 ile 3,8 milyon yıl öncesine aittir. Bu bulgulara dayanarak insanların üç milyon yıldan fazla bir süredir yeryüzünde yaşadıklarını söyleyebiliriz.

İnsanların ilk üretimi, Neolitik Dönemde başlamıştır. Bitki üretmeyi keşfeden insan, insanlık tarihinin ilk üretim sürecini başlatmıştır.

İnsanlar, tarımsal üretim için iklimin elverişli olduğu, verimli toprakların bulunduğu ve su kaynaklarının yeterli olduğu alanları seçmişlerdir. Bu alanlar, aynı zamanda insanların yerleşik hayata geçtikleri ve ilk uygarlıkları kurdukları alanlar olmuştur. **Çin, Hint, Mezopotamya, Akdeniz, Aztek, Maya ve İnka uygarlıkları, ilk uygarlıkların başlıcalarıdır.**

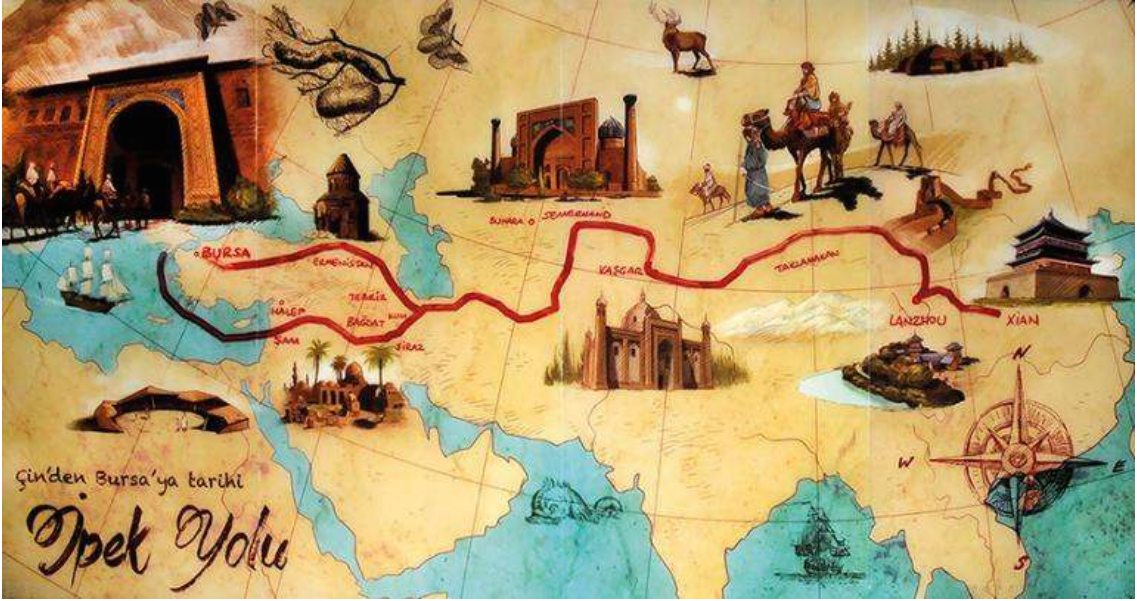

1. Çin Uygarlığı

Çin'de ilk uygarlığın kurulduğu yerler Sarırmak ve Gökırmak kıyılarıdır. **İklim koşullarının elverişli olduğu bu alanda tarıma uygun toprakların bulunması ve tarım alanlarını sulamak için akarsulardan yararlanılabilmesi, Çin'deki ilk uygarlıkların bu alanlara kurulmasına neden olmuştur.**

Çin, ilk kez kâğıdı üreten, çini mürekkebinin bulan, matbaayı geliştiren, barut ve pusulayı icat eden uygarlıktır. Çinliler, ayrıca Çin yazısını geliştirmişlerdir. Çin, ayrıca ipek böcekçiliğinin ve ipekli dokumanın gelişmiş olduğu yerdir.

2. Hint Uygarlığı

Hint uygarlığı, verimli topraklara sahip olan İndus ve Ganj nehirlerinin kıyılarında kurulmuştur. Temel ekonomik etkinliğin tarım olduğu bu uygarlığın bulunduğu yer, birçok tarım ürününün yetişmesine elverişli koşullara sahiptir.

3. Mezopotamya Uygarlıkları

Fırat ve Dicle nehirleri arasında kalan bölgeye **Mezopotamya** (Bereketli **Hilal**, Verimli **Hilal**, veya **Münbit Hilâl**) denir.

Bu bölge, Fırat ve Dicle nehirlerinin taşıdığı alüvyonlarla örtülüdür. İklim olarak tarıma elverişli olan bu bölgede tarım alanlarını sulama olanağı da bulunmaktadır.

Mezopotamya uygarlıkları Mısır, Anadolu ve Yunan uygarlıklarıyla etkileşimde bulunmuştur. Mezopotamya uygarlıklarının başlıcaları; **Sümer, Babil ve Asur** uygarlıklarıdır.

Mezopotamya uygarlıklarından Sümerler **Ziggurat** adı verilen çok katlı yapılar yaparak okul, ambar ve gözlemevi olarak buraları kullanmışlardır. **Ay yılı takvimini** bulmuşlar yazıyı icat etmişlerdir. **Yazının icat edilmesi** ile birlikte Sümerler **tarihin başlamasını sağlayan medeniyet** olmuştur. Bu sebeple dünya tarihi açısından çok önemli bir yeri vardır. Aynı zamanda bugün kullanılan **tekerleğin ilk hali** ne Sümerler

tarafından icat edilmiştir. Tarım toplumu olan Sümerler icatlarını tarımı geliştirmek için çalışmışlardır.

Asurlular medeniyetle uğraştığı dönemde yazıyı Anadolu'ya getirmişlerdir. Dünyanın ilk kütüphanesini kurmuşlardır.

Babililer tarihteki **ilk anayasa olan Hammurabi Kanunları**'nı yapmışlardır. Bu durum yazılı anayasaların olmasından dolayı oldukça önemlidir. Daha önceki medeniyetlerin yasaları yazılı olmadığı için ilk anayasa Hammurabi yasaları olarak kabul edilir. Aynı zamanda Dünyanın antikçağdaki yedi harikasından biri olan **Babil'in Asma Bahçeleri** Babil medeniyetine aittir.

4. Mısır Uygarlığı

Mısır uygarlığı, Nil Nehri kıyısında kurulmuştur. Nil Nehri'nin vadi tabanı ve deltası verimli arazilerden oluşmaktadır. İklimin sıcak olduğu bölgede su ihtiyacı, Nil Nehri'nden karşılanmıştır. Bu uygarlık, sulama kanalları yapmış ve tarım alanlarını sulamıştır. Mısır'daki başlıca ekonomik etkinlik tarımdı. İklim koşullarından dolayı aynı tarım alanında yılda birden fazla üretim yapılabilmekteydi.

Uygarlık, MÖ dolaylarında ilk firavunun yönetimi altında Aşağı Mısır ı ve Yukarı Mısır ı politik olarak birleştirdi. Bu politik birlik, izleyen 3 bin yıl boyunca sürdü.

Mısır'ın etrafı çöllerle kaplıdır. Bu nedenle Mısır uygarlığı, başka uygarlıklarla fazla etkileşime girmemiştir.

Tanrı ve kral özelliği taşıyan yöneticilerden dolayı, Mısır uygarlığında hukuk sistemi gelişmemiştir.

Nil'in taşkın dönemlerinde tarlalar arasındaki sınırlar silindiği için tarla sınırlarını yeniden belirlemek için Mısır'da **geometri** gelişmiştir. **Tıp, eczacılık, matematik, takvim ve hiyeroglif adı verilen resim yazısı**, bu uygarlığın dünyaya katkılarındanndır.

Mısırlılar, **güneş yılına dayalı takvimi** bulmuşlardır. Buna göre zamanı gün, mevsim ve yıl olarak bölümlere ayırmışlardır. Yılı 12 ay ve 365 gün olarak belirlemişlerdir.

Mısırlıların Hititlerle yapmış olduğu **Kadeş Anlaşması**, bilinen ilk yazılı anlaşmadır.

Mısır'da mimari de gelişmişti. Mısırlıların yapmış olduğu piramitler, günümüzde de hayranlık uyandıran yapılardır. Bu piramitlerden olan **Keops**, dünyanın antikçağdaki yedi harikasından biri olarak kabul edilmektedir ve o dönemden günümüze ulaşan dünyanın yedi harikasından ayakta kalabilen tek mimari eserdir.

5. Anadolu Uygarlıkları

Anadolu iklim, yer şekilleri ve su kaynakları bakımından yerleşmeye oldukça elverişlidir. Üç tarafının denizlerle çevrili olması, Avrupa ve Afrika arasında deniz ve kara yoluyla kolayca bağlantı kurulması, verimli toprağı, elverişli iklim şartları ve bol su kaynaklarına sahip olması nedeniyle Anadolu, adeta uygarlıkların beşiği olmuştur. Bu nedenle Anadolu'da çok sayıda uygarlık yaşamıştır. **Urartular, Hititler, Frigyalılar, Lidyalılar ve İyonyalılar** Anadolu'da kurulmuş uygarlıkların başlıcalarıdır.

Anadolu, Doğu ve Batı uygarlıklarının birbirini etkilemesini sağlamış ve gelişim sürecini hızlandırmıştır. Bu kültürel etkileşim, Anadolu uygarlıklarının gelişimini de hızlandırmıştır. Nitekim, İlk Çağ Anadolu medeniyetleri, birbirlerini etkilemelerinin yanı sıra farklı özellikleri ile de birbirlerinden ayrılmaktadır.

a. Hititler:

- Anadolu'ya Kafkaslar'dan geldikleri tahmin edilmektedir.
- **Kızılırmak çevresinde kurulmuştur. Başşehirleri HATTUŞAŞ (Boğazköy)'dir.**
- Bu uygarlık tarımla uğraşmıştır. Tarım alanları, kral adına işlenmiştir.
- Hayvancılık da yapan Hititler, dokumacılık alanında da gelişmişlerdir.
- Hititler Suriye toprakları için Mısır ile yaptıkları savaş sonucunda KADEŞ ANTLAŞMASINI imzaladılar. Kadeş Antlaşması tarihte bilinen ilk antlaşmadır.
- Hititler'de asillerden oluşan PANKUŞ denilen bir meclis vardı. Bu meclis kralın yetkilerini kısıtlıyordu.
- Hititlerde kraldan sonra en yetkili kişi TAVANANNA denilen kraliçeydi.
- Hititler krallarının hayatlarını anlatan ANAL adını verdikleri yıllıkları hazırlayarak, tarafsız TARİH YAZICILIĞI'nı başlatmışlardır.
- Hititler kayaları düzleştirerek, tanrı kabartmaları yapmışlardır. (İvriz ve Yazılıkaya Kabartmaları Hititlere aittir.)
- Hititler Asurlular tarafından yıkıldılar.

b. Frigyalılar

- **Orta Anadolu'da (Sakarya nehri çevresinde) MÖ. 800 yıllarında devlet kurdular. Başşehirleri GORDİON'du.**
- Frigyalılar, tarıma elverişli alanlara yerleşmişler, tarım ve hayvancılıkla uğraşmışlardır. Tarıma çok önemvermişler, tarımı korumak için bu alanla ilgili suçlara ağır cezalar uygulamışlardır.
- Frigler dokumacılıkta ileri gitmişlerdir. Frigyalılar TAPETES adı verilen halı ve kilimleri ile ünlüdürler.
- Kimmerler tarafından yıkıldı.
- Friglerin en büyük Tanrısı KİBELE'dir.

c. Urartular

- **Van Gölü ve çevresinde devlet kurmuşlardır. Başşehirleri TUŞBA (Van)'dır.**
- Urartular'da kral ülkeyi savaş tanrısı HALDİ adına yönetirdi.
- Urartular madencilik ve maden işletmeciliğinde ileri gitmişlerdi.
- Urartular kaleler ve su kanalları ile ünlüdür. (Toprakkale, Çavuştepe, Patnos ve Kayalidere kaleleri)

ç. Lidyalılar

- **Lidyalılar, Ege kıyılarında yaşamış uygarlıklardandır.**
- Ticaretle uğraşan bu uygarlık, Basra Körfezi ile Manisa yakınlarında yer alan ve Lidyalıların merkezi olan Sard'a kadar uzanan Kral Yolu'nu yapmıştır. Böylece doğu ile batı arasındaki ticareti başlatmışlardır.
- Lidyalılar, ilk madenî parayı kullanan uygarlıktır.
- Bu uygarlık kuyumculuk, mimari ve heykel alanlarında da gelişmiştir.

d. İonyalılar

- **İonyalılar, Ege kıyılarında kurulmuş uygarlıklardandır.**
- Şehir devletleri hâlinde yaşamış olan bu uygarlığın başlıca şehir devletleri Efes, Milet ve Foça'dır. Bu şehirlerin kalıntıları günümüze kadar ulaşmıştır.
- İonyalılar, özellikle denizcilik ve ticaret bakımından gelişmişlerdir.
- Eğitim, kültür ve felsefe bakımından gelişmiş olan bu uygarlık, birçok koloni kurmuştur.
- Bu uygarlığın bilime katkıları büyük olmuştur.
- Tıp alanında Hipokrat, tarih alanında Herodot, felsefe alanında Romen Diyojen, matematik alanında Pisagor, bu uygarlığın yetiştirdiği bilim insanlarıdır.
- İonyalılar, mimari alanda da gelişmiş bir uygarlıktır. Tiyatro ve tapınaklarından bir kısmının kalıntıları günümüze kadar varlığını korumuştur.

6. Akdeniz Uygarlıkları

- Yeryüzünde ilk uygarlıkların kurulduğu alanlardan biri de Akdeniz kıyılarıdır.

- Akdeniz kıyılarında iklimin elverişli olması, tarımın gelişmesini sağlamıştır.
- Akdeniz uygarlıklarındaki tarım Mezopotamya, Mısır, Çin ve Hint uygarlıkları kadar gelişmemiştir.
- Bunun yanı sıra denizciliğe elverişli olan Akdeniz, kıyı kesiminde yaşayan uygarlıkların birçok liman yapmasını, ticaretin gelişmesini ve denizcilik alanında ilerlemelerini sağlamıştır.
- Doğu Akdeniz uygarlıkları denilince akla gelen Antik Çağ uygarlıkları, Fenikeliler ve İbraniler'dir.

7. Yunan Uygarlığı

- **Yunan Medeniyeti**, **Yunanistan**'da Dorlar tarafından kurulmuş ve MÖ 1200 ila MÖ 337 yılları arasında hüküm sürmüş bir ilkçağ batı medeniyetidir.
- Yunan uygarlıkları, daha çok denizcilikle uğraşmış, ticaret yapmışlardır. Birçok yerde koloniler kurmuştur.
- Yunan uygarlığı, polis adı verdikleri şehir devletleri kurmuşlardır.
- Tanrıları adına düzenledikleri yarışmalar, olimpiyatların başlangıcını oluşturmuştur.
- Felsefe (Aristo, Eflatun), edebiyat (Homeros) ve tarih (Tukitides) alanlarında ilerlemişlerdir.
- Çıkardıkları yasalarla demokrasi alanında önemli gelişmeler göstermişlerdir.
- Yunan uygarlığı zamanında tiyatrolar, tapınaklar, heykeller ve kütüphaneler kurulmuştur.

8. Roma Uygarlığı

- Antik **Roma**, MÖ 9. yüzyılda İtalya Yarımadası'nda kurulan **Roma** şehir devletinden doğarak tüm Akdeniz'i çevreleyen bir imparatorluk hâline gelen **medeniyetin** adıdır.

- Roma uygarlığı tarımla uğraşmış, tarımın yanı sıra Akdeniz havzasında denizcilik ve ticaret yapmışlardır.
- Roma'da toplum asiller (patriciler), vatandaşlar (plepler) ve kölelerden oluşmaktaydı.
- Roma'da hazırlanan 12 Levha Kanunları, Avrupa hukuk sisteminin temellerini oluşturur.
- Bu uygarlık, Latin alfabesine ve miladi takvime son şeklini vermiştir.
- Romalılar, mimari alanda çok ilerlemiş ve birçok yerde eserler yapmışlardır.
- Ülkemiz de dâhil olmak üzere günümüzde birçok ülkede Romalılardan kalma çok sayıda esere rastlanmaktadır.
- Roma uygarlığı kalıntılarında olan **Colosseum** (Kollezyum, Roma, İtalya) Dünyanın yeni yedi harikasından biridir.

9. Aztek Uygarlığı

- **Aztekler, Orta Amerika'da yaşamış bir uygarlıktır.**
- Azteklerin temel geçim kaynakları tarımdı. Mısır, bu uygarlığın yetiştirdiği başlıca tarım ürünüydü. Ayrıca fasulye, kabak ve domates de yetiştiriyorlardı.
- Sıcak bir iklime sahip olan bu bölgede su ihtiyacı göl ve akarsulardan karşılanıyordu. Bu nedenle vadi tabanları ile göl kenarları başlıca tarım alanlarıydı.
- Aztekler, bazı alanlarda ise teraslama yaparak tarım yapıyorlardı.

- Aztekler kendilerine özgü bir yazı kullanıyorlardı. Bu yazı, hem resimlerden hem de sesleri ifade eden sembollerden oluşmaktaydı.
- Azteklerin kendilerine ait bir dini bulunmaktaydı. Doğanın çeşitli kuvvetlerini canlandıran çeşitli tanrıları bulunmaktaydı.
- Bu uygarlık, tıp ve eczacılık alanında da gelişmişti.
- Azteklerde el sanatları, mücevher işlemeciliği, seramik işleme ve ticaret gelişmişti.
- Mimari ve heykeltıraşlık alanında da gelişme göstermiş bir uygarlıktı.
- Mayaların yapmış olduğu takvimi kullanıyorlardı.
- Azteklerin varlığına İspanyollar son vermiştir.

10. Maya Uygarlığı

- **Mayalar, Orta Amerika'da yaşamış bir uygarlıktır.**
- Bu bölge iklim koşulları bakımından yaşamaya elverişli alanlardandır.
- Mayalarda tarım gelişmiştir. Başlıca ürünleri aynı zamanda temel besin maddeleri olan mısırdı. Kakao, fasulye ve bal kabağı da yetiştirilen tarım ürünlerindendi.
- Mayalarda avcılık ve balıkçılık da gelişmişti.
- Mayalar, mimari alanda gelişmiş bir uygarlıktı.

- Bu uygarlık, büyük kentler kurmuşlardı. Tikal ve Quirigua (Kuircua) kentlerinin kalıntıları, Dünya Miras Listesi'nde yer almaktadır.
- Mayaların en önemli mimari eserlerinden biri de piramitlerdir. Taş ustalığında ileri düzeyde olan bu uygarlık, yeşim taşı, tuzu ve obsidiyeni ticari amaçla kullanmıştır.
- Heykeltıraşlık ve çömlekçilik de bu uygarlığın başlıca uğraşı alanlarıdır.
- Mayalar, resimler ve simgelerle ifade ettikleri bir alfabe geliştirmişlerdi.

11. İnka Uygarlığı

- **İnkalar, Güney Amerika'da And Dağları bölgesinde yaşamış, büyük bir imparatorluk kurmuşlardır.** Bu uygarlığın, Peru ile Bolivya arasında yer alan Titicaca (Titikaka) Gölü çevresinde yaşamaya başladıkları, buradan çevreye yayıldıkları belirtilmektedir.
- **Her mevsim sıcak, nemli ve yağışlı olan ekvatorial iklim bölgesinde yaşamaya en elverişli yerler, yüksek kesimler olduğu için bu uygarlık, yaşam alanı olarak yüksek yerleri seçmişlerdir.**

Machi Pichu antik kenti...

- İnkalar, tarım ve hayvancılıkla uğraşmışlardır. Patates, mısır, domates, yer fıstığı, havuç, ananas, kakao, fasulye ve biber, yetiştirilen başlıca tarım ürünleriydi.
- Bu uygarlık, gelişmiş bir sulama sistemi kurmuş, teraslama yöntemiyle tarım yapmıştı.
- İnkalar, ayrıca balıkçılıkla uğraşmış ve lama adı verilen Güney Amerika'ya özgü hayvanları beslemişlerdir.
- İnkalarda dokumacılık ile çanak ve çömlek işçiliği de gelişmiştir.
- Bu uygarlık, kuyumculuk alanında da ileri bir düzeydeydi.
- İnkalar, mimari alanda ileri bir durumdaydı. Meskenler, taşlardan yapılmaktaydı. Yamaçlarda kurulan şehirlerde teraslı yapılar, merdivenlerle birbirine bağlanmaktaydı.
- İnkaların çok tanrılı bir dinleri vardı.
- Toplum; köylüler ve zanaatkârlar, yerel yöneticiler ile merkezî yöneticiler olmak üzere üç sınıftan oluşmaktaydı. Bu sınıflar arasında geçiş yapmak zordu. Bu nedenle bir nevi kast sistemi bulunmaktaydı.
- İnkalar matematik, tıp, eczacılık ve astronomi alanında ilerlemiş bir uygarlıktı. Bu uygarlık hem Ay hem de Güneş takvimini geliştirmiştir.

Yeryüzündeki Kùltürler

Toplumsal gelişme süreci içerisinde oluşan, bir topluma veya halk topluluğuna özgü sanat eserleri, inanç, dil, din, düşünce, tutum, davranış, örf, âdetler gibi maddi ve manevi değerlere **kùltür** denir.

Kùltür, geçmişten geleceğe aktarılan ve bir toplumu diğerlerinden farklı kılan **ortak yaşam tarzı** oluşturur. İnsanların bir araya gelerek ortak bir amaç için oluşturduğu bu kavram sonradan öğrenilen **değerler bütünüdür**.

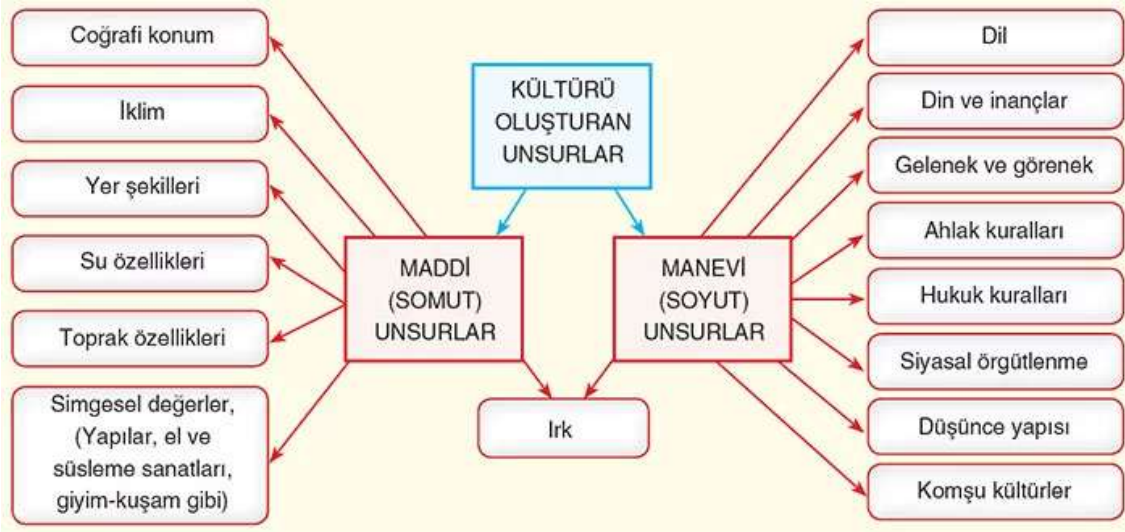
Toplumu oluşturan bireyler, kùltürü **yaşayarak ve tecrübe ederek öğrenir**.

Toplumda kùltür; komşu kùltürler, teknolojik gelişmeler, coğrafi konum, iklim, yeryüzü şekilleri, toprak özellikleri, su kaynakları vb. coğrafi özelliklere bağlı olarak şekillenir.

Bir kùltürün doğduğu, ortaya çıktığı ve dünyaya yayıldığı yere **kùltür ocağı** denir.

Kùltürün toplumlara has bazı özellikleri vardır. Kùltürün en önemli özelliği, bireyler tarafından öğrenilip benimsendikten sonra özelliklerinin **kuşaktan kuşağa aktarılmasıdır**. Toplumlara oluşturan bireyleri ortak değerler etrafında birleştirerek toplumsal bir özellik gösteren kùltür, birey ve toplumlar tarafından kullanıldığında anlam kazanır. Belirli kuralları olan, toplumun ve bireylerin ihtiyaçlarını karşılayan kùltür, ihtiyaca cevap verememesi veya farklı kùltürlerle etkileşime geçmesi durumunda zaman içinde değişebilir.

Her toplumda farklı özelliklere sahip olan kùltürü meydana getiren maddi (somut) ve manevi (soyut) unsurlar vardır:

Geçmişten günümüze kalan anıt, mabet, heykel, kale, saray, şehir gibi somut tarihi ve sanatsal değerler ile dil, din, ahlak kuralları, geleneksel müzik, geleneksel dans, örf ve adetler gibi soyut değerlere **kültürel miras** denir.

Kültürü oluşturan manevi unsurlardan **dil**, kültürün oluşmasında ve aktarılmasında oldukça önemlidir. Dil ile duygu, düşünce ve istekler başkalarına aktarılır.

Din, inanç ve ahlak kuralları; insan davranışlarına yön veren, nasıl davranılması gerektiğini belirleyen manevi unsurlar arasında yer almaktadır.

Ahlak kuralları, bir toplumda davranışların kültüre uygun olmasını sağlamaktadır. Ahlak ve **hukuk kuralları**, kültürü koruyan ve kültüre aykırı davranışları cezalandıran kurallar olarak ön plana çıkar.

Kültür, diğer kültürlerle etkileşim içerisine girerek zamanla değişebilir.

Kültür bölgelerinin oluşturulması, kültürü oluşturan maddi ve manevi unsurların çeşitli olmasından dolayı oldukça güçtür. Bu bakımdan kültür bölgeleri daha sade şekilde oluşturulmaya çalışılmalıdır.

Her kültür bölgesinin kendine özgü birtakım özellikleri vardır. Dolayısıyla kültüre ait ana unsurların seçimi ve farklılıkları kapsayan bir tutum, kültür bölgelerinin oluşturulmasında kolaylık sağlayacaktır.

Tek bir kültür özelliğine göre kültür bölgelerinin oluşturulması durumunda dahi bölgenin sınırları kesin olarak tayin edilemez. Bu durum, ancak farklı kültür gruplarını ayıran fiziki engeller ya da kapalı siyasal sınırlar ile mümkün olabilir.

Tek bir kültürel unsurun dağılışı genelde bir başka unsurla denk düşmemektedir. Kültür bölgelerinin oluşturulmasındaki güçlükler rağmen ortak bazı özellikler dikkate alınarak kültür bölgeleri oluşturulur. Bu bölgelerin oluşturulmasında dil ve din, ön plana çıkan iki önemli kültür ögesidir.

Oluşturulan büyük kültür bölgelerinin de alt kültür bölgelerine ayrılabilmesi mümkündür.

Batı (Avrupa) Kültür Bölgesi, kapladığı alan bakımından dünyanın en büyük kültür bölgesini oluşturmaktadır. Coğrafi keşiflere kadar sadece Avrupa'yı kapsayan bu kültür; daha sonra Amerika, Avustralya ve Yeni Zelanda'yı içine alarak dünyanın diğer kültür bölgelerini etkilemiştir.

Yeni Dünya'ya yapılan göçler sonucu Akdeniz Avrupası Latin Amerika'ya; Kuzeybatı Avrupa ise Kuzey Amerika, Avustralya, Yeni Zelanda gibi bölgelere ticaret ve sömürgecilik faaliyetleri ile kendi kültürlerini yaymıştır. Bu durum, yerli kültürlerin değişmesine hatta yok olmasına neden olmuştur.

Batı kültürünün en iyi temsilcisi Kanada ve ABD'yi içine alan Anglo-Amerika'dır. Batı kültüründen çok uzakta olmasına rağmen Avustralya ve Yeni Zelanda'da bu kültürün etkisi hâkimdir. Avrupa kültürü, Yeni Dünya'nın kültürünü şekillendirirken bu bölgede yer alan eski kültürleri de büyük oranda değiştirmiştir. Çok sayıda dilin konuşulduğu Batı Kültür Bölgesi'nde en yaygın din ise Hristiyanlıktır.

İslâm Kültürü; Orta Doğu'da şekillenerek batıda Kuzey Afrika'ya, kuzeydoğuda ise Orta Asya'ya kadar geniş bir alana yayılmıştır. İslam kültürünün bu şekilde yayılmasında merkeze aldığı insanın bütün ihtiyaçlarına cevap verebilmesi; bilim, adalet, yardımlaşma vb. özellikleri ön planda tutması etkili olmuştur. Her kültür, genellikle kendinden önceki kültürlerden etkilenirken kendinden sonraki kültürleri de etkiler. Bu bakımdan İslam kültürünün kapsayıcı özelliği, etki alanı oluşturmasının ötesinde her bireye ve her kültüre hitap edebilmesinden kaynaklanır.

Latin Amerika Kùltür Bölgesi, Orta ve Güney Amerika ile Karayip Adaları'nın tamamını içine almaktadır. Bu kùltür bölgesinin oluşmasında İspanya ve Portekiz'in büyük katkısı vardır. Latin Amerika kùltürünün şekillenmesinde her ne kadar Avrupa kùltürünün etkisi olsa da burada kendine özgü yeni bir kùltür bölgesi oluşmuştur.

Slav-Rus Kùltür Bölgesi, Doğu Avrupa'dan Kuzey Asya'ya kadar çok geniş bir alanı içine almaktadır. Bu kùltür, İskandinav ve Bizans kùltürlerinden etkilenmiştir. Örneğin Bizans kùltüründen kalan bir miras olan din, Slav kùltüründe önemli bir unsurdur. Orta Çağ'da Rus İmparatorluğu'na ait sınırların genişlemesiyle Slav kùltürü de Doğu Avrupa'dan Pasifik Okyanusu'na kadar çok geniş bir alana yayılma olanağı bulmuştur.

Afrika Kùltür Bölgesi; etnik, dil ve din özellikleri bakımından çok çeşitli toplumların bulunduğu bir kùltür bölgesidir. Bu kùltür bölgesindeki alt kùltürlerden bazıları; 19. yüzyıla kadar çöller, yağmur ormanları vb. koşullar nedeniyle izole olmuşsa da sonradan diğer kùltürlerden büyük oranda etkilenmiştir.

Doğu Kùltür Bölgesi; dünya nüfusunun yaklaşık yarısının yaşadığı Güney, Doğu ve Güneydoğu Asya'da yayılış göstermektedir. Bölge; uzun bir medeniyet tarihine, yoğun ve hızla artan bir nüfusa, geleneksel ve kırsal ağırlıklı bir toplum yapısına sahiptir. Bu kùltür bölgesinde birbirinden farklı özelliklere sahip Çin, Hint, Pasifik Kùltür Bölgesi gibi alt kùltürler bulunmaktadır.

Çin Kùltür Bölgesi, eski medeniyetleri barındırması nedeniyle zengin bir kùltürel birikime sahiptir. Beşerî ilişkilerin oldukça önemli olduğu bu kùltürde insanlar, Konfüçyüs'e ait öğreti ve geleneklere sıkı sıkıya bağlıdır. Etnik bakımdan çok farklı toplumları içinde barındıran bu kùltür bölgesinde en yaygın inanış biçimleri Konfüçyanizm ve Budizm'dir.

Pasifik Kùltür Bölgesi; Pasifik Okyanusu'ndaki Melanezya, Mikronezya, Polinezya gibi binlerce adadan oluşmaktadır. Dünyanın en az nüfuslu ve diğer kùltürlerden daha az etkilenen bu kùltür bölgesi, Avrupalıların bu adaları keşfine kadar başka kùltürlerden izole kalmıştır.

Dünyadaki insanlar inanç, dil, görüş, düşünce vb. yönlerden farklı değerlere sahiptir. Aynı kùltüre sahip insanlar arasında dahi farklı düşünceler olabilmektedir.

Toplumların sahip olduğu bu değerler, kùltürel çeşitlilik ve zenginlik olarak görülmelidir. Kùltürel çeşitlilik; dünyanın daha renkli, ilginç ve yaşanabilir bir yer olmasında önemli bir etkidir.

Toplumunu oluşturan bireylerin sahip oldukları kültürel özellikleri başkalarına dayatmak yerine **hoşgörü, saygı ve sevgi içerisinde yaşamayı** tercih etmeleri gerekir. Sonuç itibarıyla sahip olunan farklılıklar ayrılıktan ziyade bütünleştirici bir anlayış üzerine bina edilmelidir.

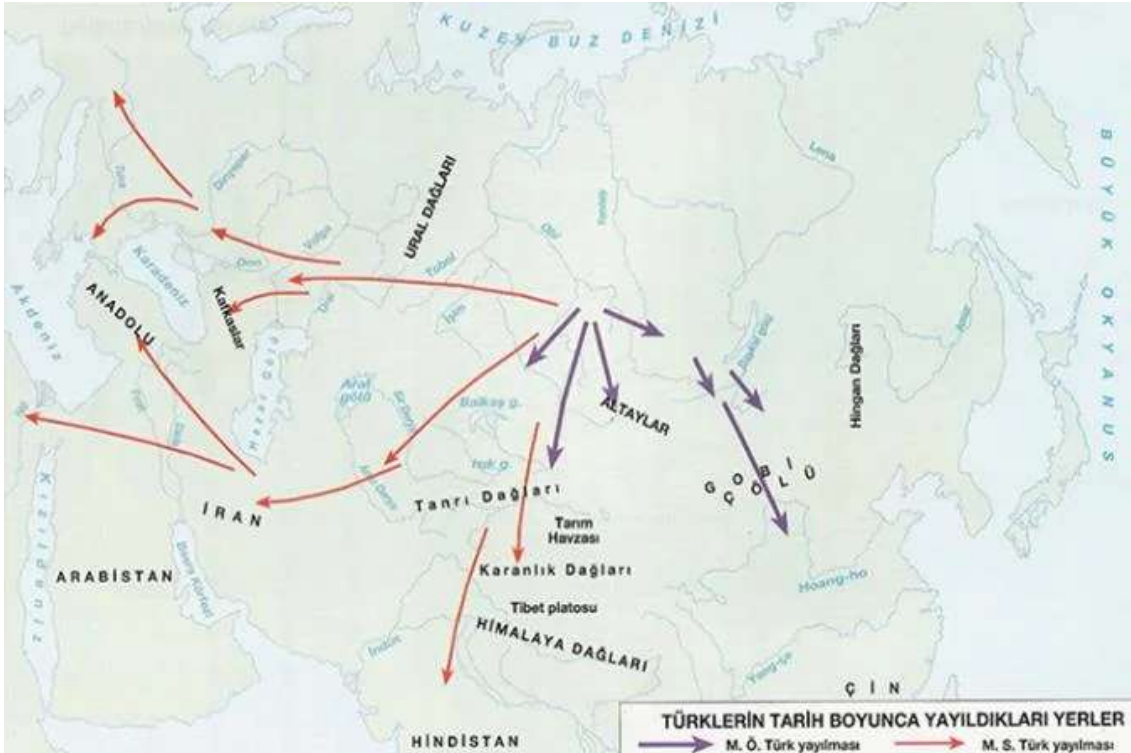
Türk Kültürü

Bir kültürün doğduğu yere veya çıkış bölgesine o kültürün kaynak alanı yani **kültür ocağı** denir. Buna göre, **Türk kültürünün ocağı Orta Asya**'dır. Türk kültürü, Orta Asya'da ortaya çıkmış ve hâlen oradaki topluluklar tarafından varlığını sürdürmektedir.

Orta Asya, karasal iklim koşullarının egemen olduğu bir bölgedir. Kuraklığın önemli bir sorun olduğu bu bölgede Türkler, daha çok hayvancılıkla geçinmiş ve göçebe yaşamışlardır. Bu nedenle **çadır, at ve koyun** bu kültürün önemli maddi unsurlarıdır.

Orta Asya'da **artan nüfus, kuraklık, hayvanlarına otlak bulmaya çalışma ve komşu topluluklarla yaşanan siyasi sorunlar**, Türk göçlerinin başlıca nedenleridir.

Türklerin yayıldığı alanların başlıcaları; Doğu Sibiryâ, Hindistan, Kuzey Afrika, Anadolu ve Avrupa'dır.

Çok eski bir geçmişe sahip olan Türk kültürünün çevreye yayılması, daha çok göçlerle gerçekleşmiştir. Orta Asya'dan dünyanın dört bir yanına gerçekleşen göçler, aynı zamanda bu kültürün yayılmasını ve diğer kültürlerle etkileşimini sağlamıştır.

Dünyanın dört bir yanına yayılmış olan ve yeryüzündeki en eski kültürlerden biri olan Türk kültürü, birçok kültürden etkilenmiş ve bu kültürleri etkilemiştir. Ortaya çıktığı Orta Asya'nın karasal iklim koşullarında sürdürülen hayvancılık, Türk kültürünün

birçok özelliğini etkilemiştir. **Atın** ve ata sporu olan **ciritin** Türk kültüründeki etkisi hâlen günümüzde de devam etmektedir.

Türklere özgü olan **kilim dokumacılığı**, **koyun besiciliğine** bağlı olarak ortaya çıkmıştır. Yerleşik yaşama geçince kendine özgü mimarisini oluşturan Türklerin simgelerinden bazıları **ebru sanatı**, **lale** ve **kahvedir**.

Geleneksel Türk evi

Türk kahvesi

Türk el sanatlarından halı

Türk el sanatlarından ebru

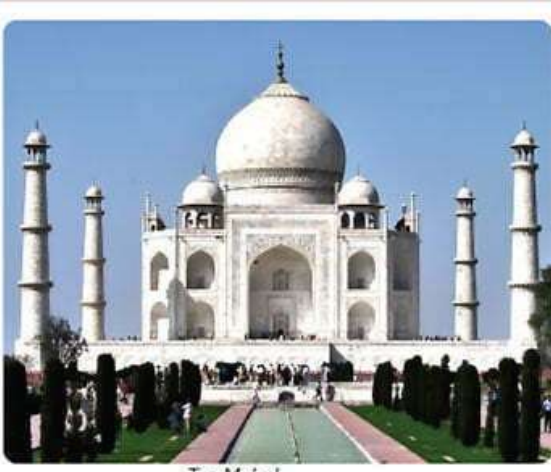

Türk kültürünü en iyi simgeleyen çiçek lale

Türk kültürünü simgeleyen önemli öğelerden biri: At

Türkler, gittikleri yerlerde kervansaraylar, köprüler, medreseler, camiler ve kuleler yapmışlardır. Örneğin Hindistan'da yer alan Tac Mahal, Bosna Hersek'te bulunan Mostar Köprüsü, Mısır'da yapılmış olan Kavalalı Mehmet Ali Paşa Camisi, Özbekistan'da yer alan Şirdar Medresesi, Moğolistan'daki Orhun Yazıtları, dünyada Türk izlerinin bulunduğu yerlerin başlıcalarıdır.

Tac Mahal

Şirdar Medresesi

Mostar Köprüsü

Kavalalı Mehmet Ali Paşa Camisi

Selimiye Camisi

Dünyanın dört bir yanına dağılmış olan Türkler, yaşadıkları yerlerde birçok siyasi sorun yaşamışlardır. Bu konuda Türklerin birleşmesiyle ilgili çeşitli görüşleri sürülmüş, bu toplulukların dayanışması gerekliliği öne çıkarılmıştır.

Türk Kültürünün Genel Özellikleri:

- Dünya'nın en eski kültürlerinden birisidir.
- Türk kültürü hem göçebe, hem de yerleşik hayat tarzına ait özellikleri barındırır.
- Tarım ve hayvancılık faaliyeti en önemli geçim kaynaklarıdır.
- Orta Asya bozkır kültürü yaşamlarında etkilidir.
- Birçok kültürü etkilemiş, aynı zamanda etkilenmiştir.
- **İnsan sevgisini, hoşgörüyü ve barışı çok önemseyen bir kültüre sahiptir.**
- Türkler, sırayla Göktürk, Uygur, Arap, Kiril ve Latin alfabelerini kullanmışlardır.

“Türkiye Cumhuriyeti sınırları dahilinde yaşayan, Türk dili ile konuşan Türk kültürü ile yetişen, Türk ölküsünü benimseyen her vatandaş, hangi din ve mezhepten olursa olsun Türk’tür, Türk Milliyetçisidir.”

Uygarlıkların Merkezi: ANADOLU

Türkiye'nin Coğrafi Konumu

Anadolu, coğrafi konumu bakımından çok özel bir yere sahiptir. Üç tarafı denizlerle çevrili olan bu topraklar, Avrupa ile Asya arasında bir köprü konumundadır. Bu konumundan dolayı birçok uygarlığın yaşadığı yer ve birçok uygarlığın ele geçirmek için çatıştığı alan olmuştur.

Anadolu, iklim koşulları bakımından da özel bir yere sahiptir. Dünya genelinde yaşamaya en elverişli kuşak olan ılıman kuşakta yer almasının yanı sıra özel konumundan dolayı da iklim çeşitliliğine sahiptir. Akdeniz, Karadeniz, ılıman karasal ve sert karasal iklim tipleri ile bu iklimlerin geçiş özelliğini gösteren yerlere sahiptir.

Yükselti farkları, yer şekilleri, su kaynakları ve tarıma elverişli topraklar ve enlem farkı ile kara ve denizlerin etkisine bağlı olarak farklı iklim özelliklerine sahip olan Anadolu, İlk Çağ'dan itibaren insanların Neolitik Dönemde de yeryüzündeki önemli yaşam alanlarından biri olmuştur.

Anadolu, yer altı kaynaklarının çeşidi bakımından zengin bir bölgedir. Bakır ve demirin işlendiği, şehirlerin ve şehir devletlerin ortaya çıktığı Kalkolitik Dönemde de Anadolu önemini korumuştur.

Dünya tarihinde önemli bir yere sahip olan ve Anadolu'da yaşamış uygarlıkların başlıcaları Hititler, Urartular, Frigyalılar, Lidyalılar, İyonyalılar ile Yunan uygarlıklarıdır.

Coğrafi konum, Dünya üzerindeki bir merkezin bulunduğu yeri gösterir. Coğrafi konum, aynı zamanda coğrafyanın dağılış ilkesiyle ilgilidir ve nerede sorusuna cevap verir.

Orta Çağ'da Bizans, Selçuklu ve Osmanlı egemenliğinde kalmış olan Anadolu'da 1923'te Türkiye Cumhuriyeti kurulmuştur. Çok sayıda uygarlığa ait kalıntıların bulunduğu ülkemiz, bir açık hava müzesi konumundadır.

Coğrafi konumu ikiye ayırarak inceleyeceğiz:

1. Mutlak (Matematik) Konum

2. Göreceli (Özel) Konum

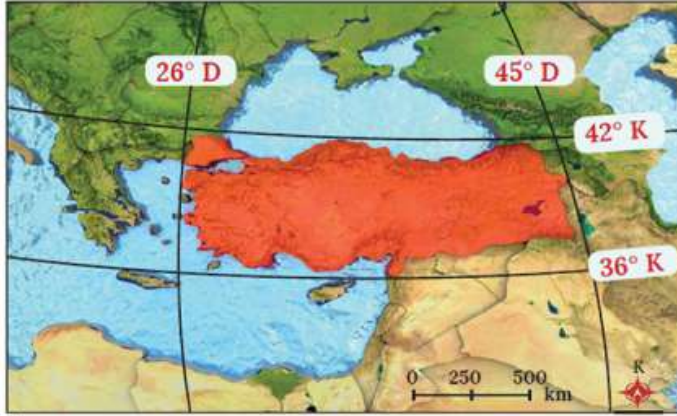
A. MUTLAK (MATEMATİK) KONUM

Herhangi bir yerin, Dünya üzerinde bulunduğu alanın, **enlem ve boylam** dereceleriyle belirtilmesine **mutlak (matematik) konum** denir. Matematik konum, Dünya üzerindeki bir noktanın **Ekvator ve Greenwich'e göre konumunu** ifade eder.

En doğuda Iğdır, en batıda Çanakkale, en güneyde Hatay, en kuzeyde Sinop ili yer alır.

1. TÜRKİYE'NİN MUTLAK (Matematik) KONUMU VE SONUÇLARI:

Türkiye, 36° – 42° Kuzey paralelleri ile 26° – 45° Doğu meridyenleri arasında yer alır. Diğer bir ifadeyle, Türkiye, Ekvator'un kuzeyinde ve Greenwich'in doğusunda bulunan bir ülkedir. Türkiye'nin mutlak konumunun sonuçları şöylece sıralanabilir:

- Doğu – batı yönünde 76 dakikalık yerel saat farkı bulunur. (19 meridyen fark var)
- İki meridyen arası uzaklık yaklaşık olarak 85 – 86 km dir.
- +2. ve +3. saat diliminde toprağı vardır.
- Yıl boyu +3.saat diliminin ayar boylamı olan 45 derece doğu boylamındaki Iğdır, ulusal saat olarak kabul edilir.
- Aynı anda tek ortak saat kullanılır. Çünkü doğu – batı yönünde fazla geniş bir ülke değildir.
- **Dönencelerin dışında olduğumuz için** güneş ışınları hiçbir zaman tam dik açıyla gelmez. Gölge boyu sıfır olmaz. Gölge yönü yıl boyu kuzey ve ara yönleridir.
- **KYK'nin Orta kuşağında yer alır.** Dört mevsimi belirgin olarak yaşar. Kışın cephesel yağışlar fazladır. Yıl boyu Batı rüzgarları etkilidir. Akdeniz iklim kuşağındayız.
- Güneyden kuzeye gidildikçe güneş ışınlarının geliş açısı küçülür.
- Güneyden kuzeye gidildikçe sıcaklık azalır. Deniz sezonu kısalmır.
- Akdeniz, en tuzlu denizimizdir.
- Güneyden kuzeye gidildikçe cisimlerin gölge boyu uzar.
- Güneyden kuzeye gidildikçe gece – gündüz süreleri arasındaki fark artar.
- 21 Haziranda en uzun gündüz, 21 Aralıkta ise en uzun gece yaşanır.
- Kuzeyden esen rüzgârlar sıcaklığı düşürürken, güneyden esen rüzgârlar sıcaklığı yükseltir.
- Dağların güney yamaçları daha sıcaktır. (BAKI)

B. ÖZEL (Göreceli) KONUM

Herhangi bir yeri diğer yerlerden ayıran, sahip olduğu kendine has özelliklerin tümüne **özel konum** denir. Özel konum, insanları, çevreyi, ülkelerin ekonomik ve politik durumunu çok yönlü etkiler.

Bir ülkenin **kıtalara, okyanus ve denizlere, önemli boğaz ve kanallara, komşu ülkelere, denizellik ve karasallığa, yer şekillerine, jeolojik yapısına** göre durumu göreceli konumu belirler.

2. TÜRKİYE'NİN GÖRECELİ (ÖZEL) KONUMU VE SONUÇLARI:

- Türkiye, Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının birbirine en çok yaklaştığı yerde bulunur.

Harita 1.9. Kıtaların kesişim noktasındaki Türkiye

- Farklı kültürlerin kurulduğu, Dünya'nın en eski kültür hazinelerine sahiptir.
- Dünya'da en fazla petrol-doğalgaz çıkaran Ortadoğu ve Hazar bölgesindeki ülkelere komşudur.

Türkiye ve Çevresindeki Ülkeler

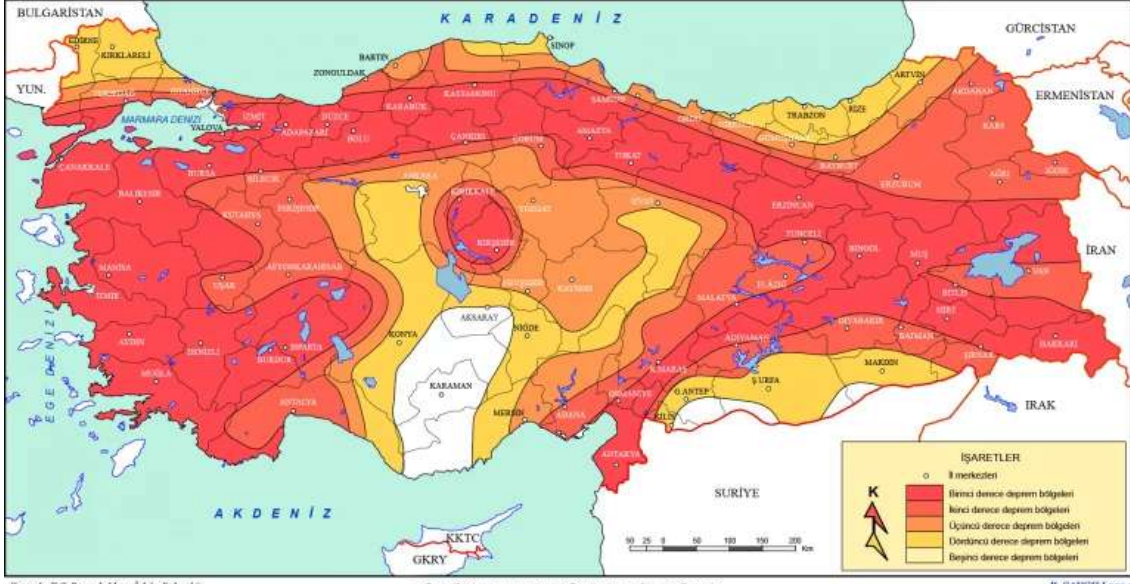
- Sanayileşmiş Avrupa ülkelerine yakın bir konumdadır.
- Üç tarafı denizlerle çevrili bir yarımadadır.

- Karadeniz'i Akdeniz'e bağlayan İstanbul ve Çanakkale boğazlarına sahiptir.
- Türkiye'nin ortalama yükseltisi fazladır. (1132 metre) Gerçek alanı ile izdüşümsel alanı arasındaki fark fazladır. HES potansiyeli yüksektir.
- Yükselti batıdan doğuya doğru gidildikçe artar, sıcaklıklar azalır.
- Yeryüzü şekilleri çeşitlidir.

- Zengin yeraltı kaynaklarına ve madenlere sahiptir.
- Aynı anda farklı mevsim özellikleri yaşanabilir.
- Kısa mesafede iklim, bitki ve toprak özellikleri değişebilir.
- Jeolojik olarak hareketli bir deprem ülkesidir.

Cennet vatanımız Türkiye'nin kısa bir tanıtım videosunu izlemek için aşağıdaki linki tıklayınız.

<https://tanitma.ktb.gov.tr/TR-132462/turkiye-tanitim-videolari.html>

Uluslararası Ticaret

Küresel ticaretin üç temel unsuru **ham madde, üretim ve pazardır**. Günümüzde **uluslararası ticaretin** unsurlarından her biriyle ilgili belirli bölgeler oluşmuştur.

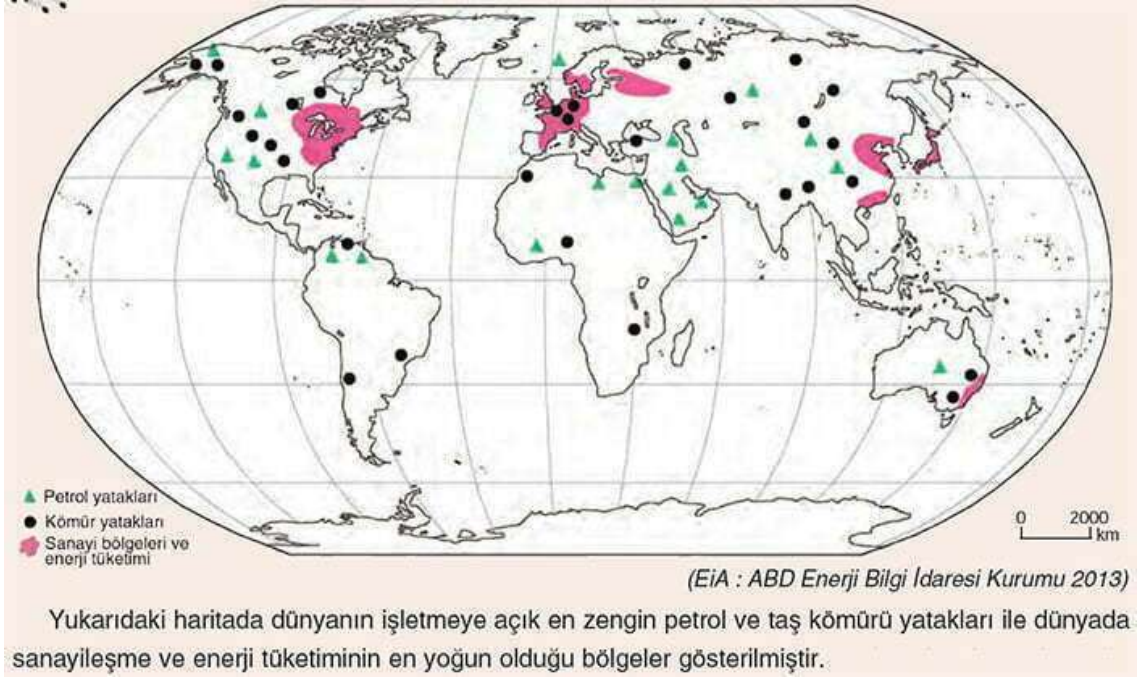
1. Ham Madde Bölgeleri

a. Maden Bölgeleri:

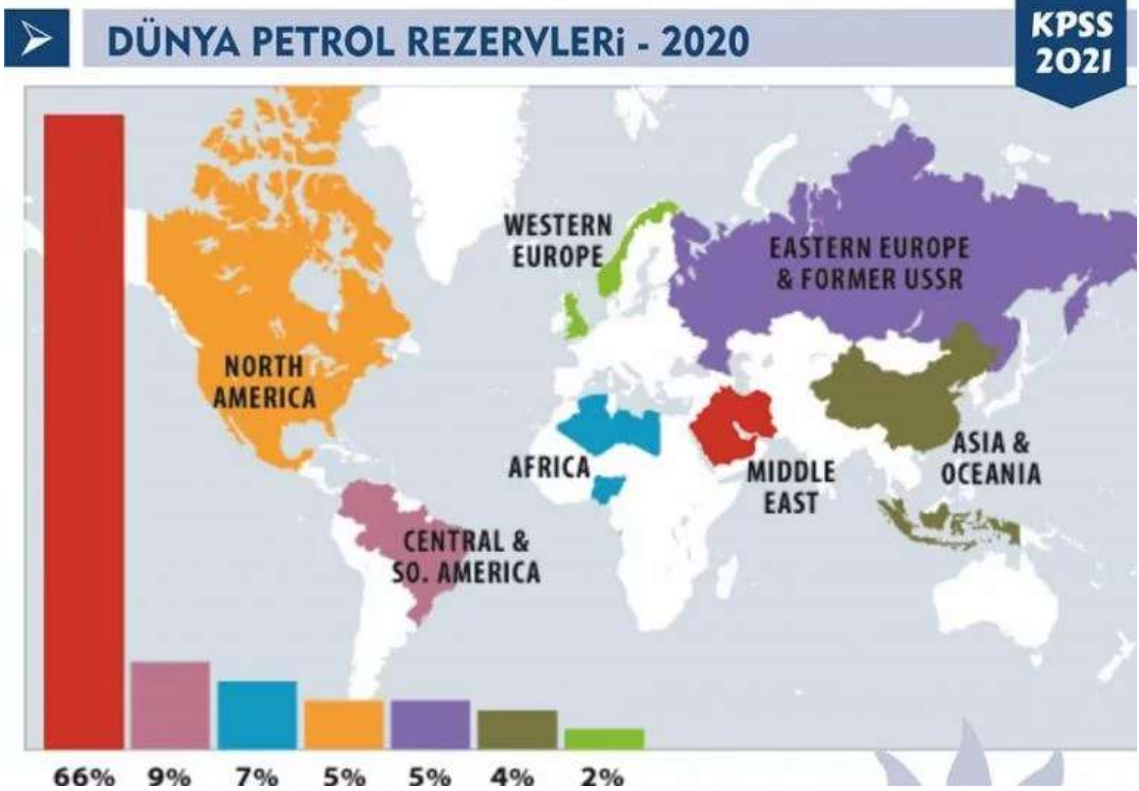
Sanayi Devrimi sonrası endüstrileşmeyle artan üretim, aynı zamanda ham madde talebini artırmıştır. Bu da ham madde ticaretinde büyük bir gelişme sağlamıştır.

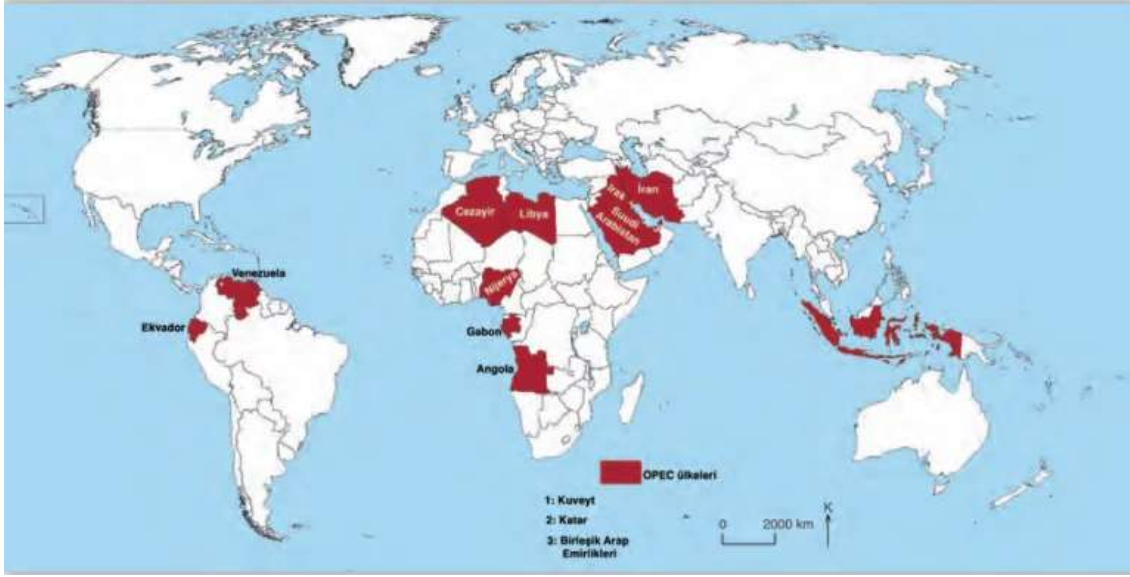
Ham madde bölgelerinden elde edilen ürünler, sanayi bölgelerine ve tüketim merkezlerine taşınmaktadır. Buna bağlı olarak günümüzde çeşitli ham madde bölgeleri ortaya çıkmıştır.

Dünyadaki başlıca kömür üretim bölgeleri; ABD, Rusya, Ukrayna, Kazakistan, Çin, Avustralya, Hindistan, Almanya, Güney Afrika Cumhuriyeti ve Polonya'dır. Bu ülkelerden elde edilen kömürün bir kısmı bu ülkelerde tüketilirken bir kısmı da ihraç edilmektedir.

Günümüzde ekonomiye yön veren en önemli enerji kaynağı petroldür. **Orta Doğu, Rusya, Kuzey ve Güney Amerika ile Afrika, başlıca petrol bölgeleridir. Suudi Arabistan, Irak, Birleşik Arap Emirlikleri, Kuveyt, İran, Libya, Cezayir, Nijerya, Rusya ve Endonezya petrol üretim merkezlerinin başlıcalarıdır.**

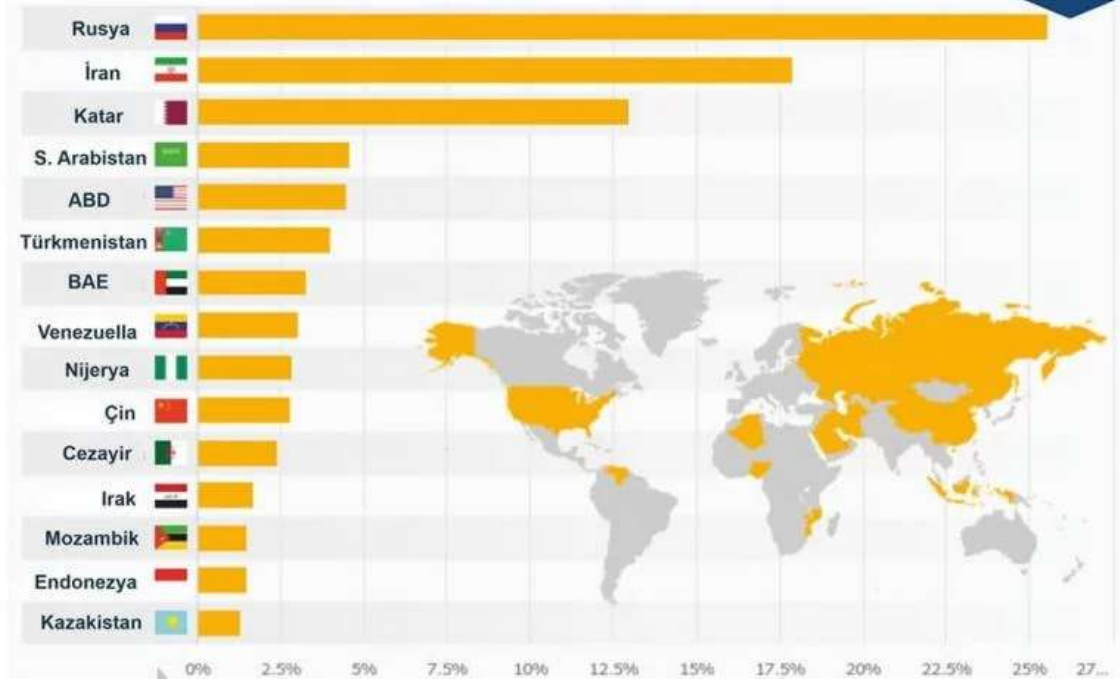

Günümüzde kara, hava ve deniz yolu ulaşımı birinci derece petrole dayalıdır. Petrol üretimiyle ilgili yaşanan bir sorun, küresel ölçekte krizlere neden olmaktadır. Bu enerji kaynağı, hem sanayi ürünlerinin üretilmesinde hem de üretilenlerin pazar alanlarına ulaştırılmasında büyük önem taşımaktadır.

Günümüzdeki önemli enerji kaynaklarından biri de doğal gazdır. Boru hatlarıyla taşınabilme özelliğine sahip olan bu enerji kaynağının kullanımı büyük ölçüde artmıştır. Rusya, İran, Katar, Suudi Arabistan, ABD, Cezayir, Venezuela ve Nijerya doğal gaz rezervleri bakımından zengin ülkelerdir. Bu ülkelerde üretilen doğal gazın bir kısmı üretim bölgelerinde tüketilirken bir kısmı ihraç edilmektedir. Örneğin Avrupa kıtası, büyük ölçüde Rusya'dan gelen doğal gaza bağımlı hâle gelmiştir.

Yeryüzünde çok çeşitli madenler bulunmaktadır. Bu madenlerin dağılışı alanları da farklıdır. Örneğin demir üretiminde Çin, Brezilya, Avustralya, Rusya ve Hindistan ön sıralardadır. Bakır üretiminde Şili, Endonezya, ABD, Avustralya ve Peru; kalay üretiminde Çin, Endonezya ve Peru; krom üretiminde Güney Afrika Cumhuriyeti, Kazakistan ve Hindistan; altın üretiminde Güney Afrika, ABD, Avustralya ilk sıradadır. Bu ülkelerde üretilen bu madenlerin bir kısmı dünya ticaretine konu olmaktadır.

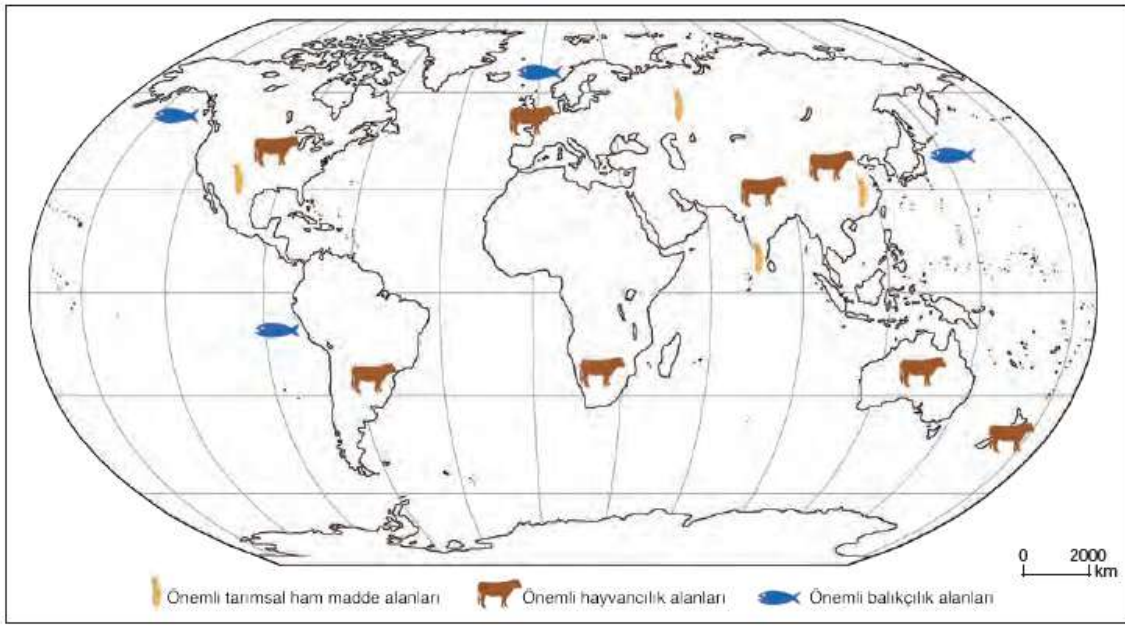
b. Tarım Bölgeleri:

Yeryüzünde çeşitli tarım ürünleri yetiştirilmekte ve tarımsal üretim alanları geniş bir yer kaplamaktadır. Örneğin **buğday** üretiminde Çin, Hindistan, Endonezya ve Bangladeş; **mısır** üretiminde ABD, Çin ve Brezilya ilk sıralarda yer alan ülkelerdir. **Pamuk** üretimi daha çok Çin, Hindistan, ABD ve Pakistan; **kahve** üretimi Brezilya, Vietnam ve Kolombiya; **çay** üretimi Çin ve Hindistan; **kakao** üretimi Fildişi Sahilleri, Gana ve Endonezya'da gerçekleştirilir.

Zeytin üretiminde İspanya; **fındık**, **incir** ve **kayısı** üretiminde ise Türkiye ilk sıralarda yer almaktadır. Bu ülkelerde üretilenlerin bir kısmı iç tüketim için kullanılırken bir kısmı da ihraç edilmektedir.

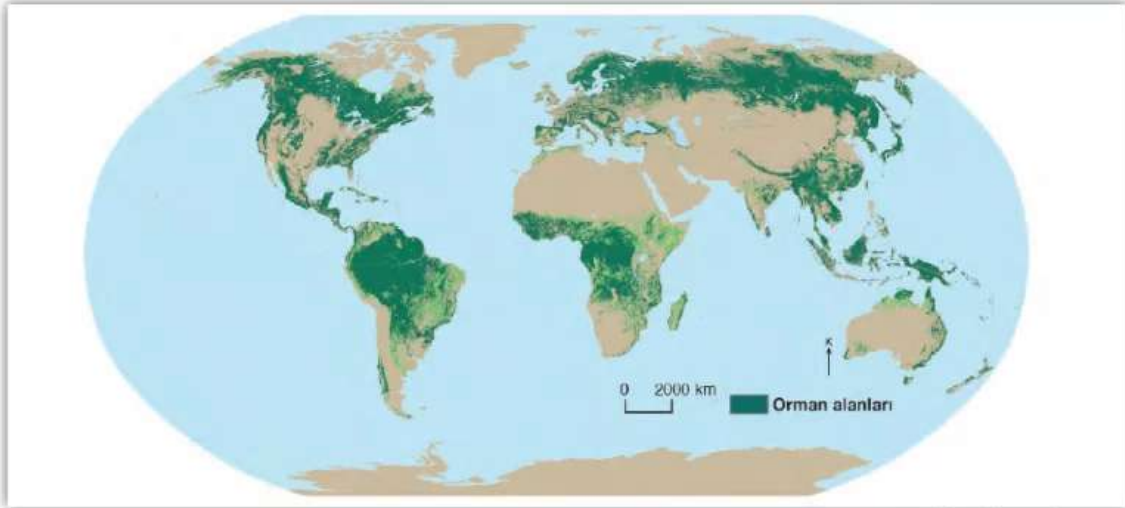
Yeryüzünde yaygın olarak beslenen hayvanlardan biri koyundur. Çin, Hindistan, Avustralya, Sudan ve İran en fazla koyun besleyen ülkelerdir. Sığır besiciliğinde ise Hindistan, Brezilya, Çin, ABD ve Arjantin ilk sıralarda yer almaktadır.

Dünyada balık bakımından zengin olan denizler, Japonya ve İzlanda ile Peru ve Şili açıklarıdır. Çin, Peru, Hindistan, ABD, Endonezya, Japonya ve Şili en fazla balık avlayan ülkelerdir.

Harita 5.2: Dünya'nın önemli tarımsal ve hayvansal ham madde alanları ile zengin balıkçılık alanları

Dünyadaki önemli ham maddelerden biri de ormanlardır. Rusya, Brezilya, Kanada, ABD, Çin ve Demokratik Kongo Cumhuriyeti orman alanı en fazla olan ülkelerdir.

(<http://www.fao.org>)

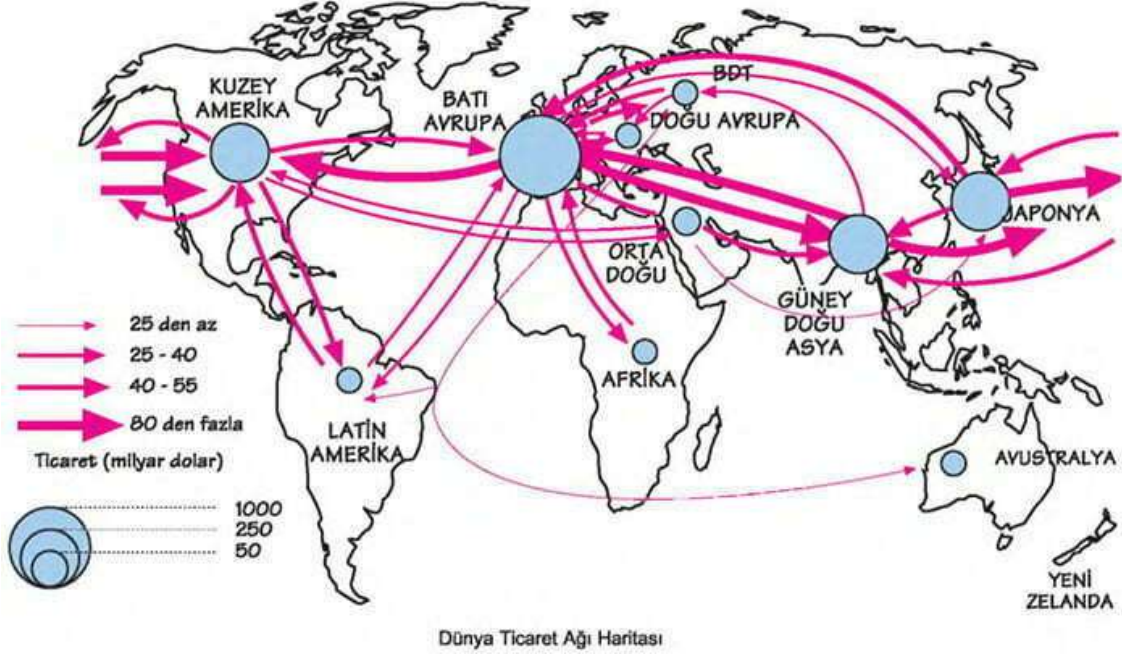
2. Sanayi Ürünleri Üretim Bölgeleri

Sanayileşmiş ülkeler, gerek kendi ülkelerinden gerek ham madde üreten ülkelere elde ettikleri ürünleri işleyerek pazarlara sunmaktadır.

Yeryüzündeki başlıca sanayi ürünleri üretim alanları Kuzey Amerika, Batı Avrupa, Doğu ve Güneydoğu Asya ile Rusya ve Ukrayna'dır. Bu bölgelerde yer alan ülkelere bir kısmı, aynı zamanda ham madde üretim alanlarıdır. Örneğin Rusya ve ABD ham madde bakımından zengin ülkelerdir. Bu nedenle sanayi üretimi için hem kendi kaynaklarını kullanmakta hem de diğer ülkelere ham madde satın almaktadır. Buna karşın sanayi ürünleri üretim bölgelerinden biri olan Japonya, ham madde bakımından fakirdir. Bu nedenle üretim için gerekli olan ham maddenin önemli bir kısmını ithal etmektedir.

3. Pazar Bölgeleri

Ham madde ve sanayi ürünleri üretim bölgeleri aynı zamanda yeryüzünün en önemli pazar bölgeleridir. Özellikle sanayileşmiş ülkeler, hem üretim hem de tüketim bakımından büyük ticaret alanlarıdır. Örneğin Çin, Avrupa Birliği'ne üye ülkeler, ABD ve Japonya en fazla ihracat yapan ülkelerdir. Bu ülkeler, aynı zamanda dünya genelindeki ithalatta da ilk sıradadır.

Dünyadaki önemli pazar alanları aynı zamanda, gelir düzeyi ve alım gücünün yüksek olduğu alanlardır.

Nüfus miktarının fazla olduğu bölgeler, aynı zamanda tüketimin fazla olduğundan bu bölgeler olduğu için önemli pazar alanlarıdır.

Uluslararası Turizm

21. yüzyılın **Bacasız Sanayisi** olarak kabul edilen **turizm** sektöründe, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra **uluslararası** ölçekte büyük bir patlama yaşanmıştır. **İnsanların gelir düzeyinin artması ve ulaşımın gelişmesine bağlı olarak turizm küresel bir boyut kazanmıştır.**

2022'nin en çok turist alan ilk üç ülkesi **Fransa, İspanya ve Türkiye** olarak sıralandı. Türkiye 51 milyon turist ile 50 milyon turist rakamına ulaşan ABD ve İtalya'nın önünde yer aldı. Fransa 82 milyon turist ile ilk sırada yer alırken, İspanya'nın ise 74 milyon turist ağırladığı tahmin ediliyor.

Turizmin gelişmesine bağlı olarak insanlar, farklı ülkeleri ve kültürleri tanıma fırsatı bulmuşlardır. Bu durum insanlar arasında dostlukların gelişmesine ve ön yargıların yıkılmasına neden olmuştur.

Turistik ziyaretlerde gerçekleşen etkileşimin bazı olumlu ve olumsuz sonuçları ortaya çıkabilmektedir:

Turizm Neleri Etkiler?

- Dünya barışına katkı sağlar.

- Eğitim ve kültür düzeyi yükselir.
 - Yabancı dili geliştirir.
 - Kültürel değerlere sahip çıkılır.
 - Çevre korunmasına önem verilir.
 - Ekonomiye katkı sağlar.
 - Yeni meslek grupları ortaya çıkar.
 - Dostluk ve hoşgörü gelişir.
 - Bilgi alışverişi gerçekleşir.
-
- Geleneksel yaşam biçimi değişir.
 - Dilin yapısı bozulur.
 - Konukseverliğin yerini ekonomik çıkarlar alır.
 - Doğal çevrenin tahrip edilmesine neden olabilir.
 - Çevre kirliliğine neden olabilir.

Ülkeler arası etkileşimde rol oynayan ve turizmle ilgili diğer bir olgu da Dünya'nın Yedi Harikası'dır. Bu değerler, bütün dünyada tanınmakta ve bu varlıkların bulunduğu ülkeler turist çekmekte, bu da ülkeler arası etkileşime katkıda bulunmaktadır.

Dünya'nın Yedi Harikası, Antik Dünya'nın Yedi Harikası olarak da ifade edilmektedir. Bu kavram ilk kez MÖ beşinci yüzyılda, tarihçi Herodot tarafından ileri sürülmüştür. Bu varlıklardan iki tanesi Türkiye, iki tanesi Yunanistan, biri Irak, iki tanesi de Mısır'ın sınırları içinde bulunmaktadır.

Antik Dünya'nın Yedi Harikası

Keops Piramidi

Mısır'da yer alan **Keops**, Giza Piramitleri olarak anılan üç piramitten biridir.

Yapıldığında yüksekliği 145,7 metre

olan piramit, uzun bir süre dünyanın en yüksek yapılarından biri olmuştur. **Dünyanın yedi harikası içinde günümüze kadar varlığını koruyabilmiş tek yapıdır.**

Babil'in Asma Bahçeleri

Babil'in Asma Bahçeleri, milattan önce yedinci yüzyılda yapılmış, çok katlı bir bahçedir. Babil Kralı Nabukadnezar

tarafından eşi Samiramis için yaptırılmıştır. Fırat Nehri'nden çekilen sularla sulanan bahçede çok çeşitli bitkiler yetiştirilmiştir. Bahçeler, birbiri üzerinde yükselen büyük direkler üzerinde teraslar şeklinde yapılmıştır. Bahçenin etrafı ve teraslar, pişmiş tuğla ve asfaltla inşa edilmiştir.

Zeus Heykeli

Zeus Heykeli, milattan önce beşinci yüzyılda yapılmıştır. Heykel, tanrılar kralı Zeus için Olimpia Dağı'nda inşa edilmiştir.

Zeus Heykeli iki metre yüksekliğinde ve 6,5 metre genişliğindeki bir taban üzerinde yapılmıştır. Yüksekliği 12 metre olan bu heykelin yapımında altın, fil dişi, metal parçalar ve ahşap kullanılmıştır. Heykel, bir yangın sonucu yok olmuştur.

Rodos Heykeli

Yunanistan'ın Rodos Adası'nda yapılmış olan **Rodos Heykeli**, 32 metre yüksekliğindeydi. Bronzdan yapılmış olan heykel, demir ve taşlarla desteklenmişti. MÖ 282 yılında tamamlanmış olan ve liman girişinde bulunan heykel, bir deprem sonucu yok olmuştur.

İskenderiye Feneri

İskenderiye Feneri (Resim 3.4), Mısır'ın İskenderiye şehri kıyısında yer alan Pharos (Faros) Adası'nda milattan önce 290'lı yıllarda yapılmıştır. Yaklaşık 166 metre yüksekliğinde bulunan fener, gündüzleri bile güneş ışınlarını denize yansıtan aynalara sahipti. Gece, aynaların önünde yakılan ateşler çok uzaktan görülüyordu. Fener, deprem ve fırtınalar sonucunda yok olmuştur.

Kral Mausollas'un Mezarı

Halikarnas Mozolesi olarak da bilinen ve Kral Mausollas (Masılız) için yapılmış olan bu mezar, Muğla'nın Bodrum ilçesinde inşa edilmişti. Eser, mermerden yapılmış mezar odası ve lahitten oluşmaktaydı. Yüksekliği 45 metre olan Mausollas'ın dört tarafında, her birini farklı heykeltıraşın yaptığı heykeller bulunmaktaydı. Millattan önce 350 yılında tamamlanmış olan yapının taşları MS 15. yüzyılda Bodrum Kalesi'nin yapımında kullanılmıştır.

Artemis Tapınağı

Artemis Tapınağı, İzmir ilinin Selçuk ilçesi sınırları içinde yer alan Efes Antik Kenti'nde yer almaktadır. MÖ 550 yıllarında tanrıça Artemis için yapılmıştır. Mermerden yapılmış olan heykel yok olmuş, günümüze yalnızca birkaç parçası kalmıştır.

Dünyanın Yeni Yedi Harikası, İsviçre'de bir organizasyon tarafından cep telefonu ve internet aracılığıyla yapılan bir oylama sonucunda, Dünyanın Yedi Harikası'na alternatif olarak seçilmiş ve 7 Temmuz 2007 tarihinde açıklanmıştır. UNESCO ise bu seçimi, oy kullananların şahsi görüşlerini yansıttığı gerekçesiyle desteklemediğini ve klâsik **Dünyanın Yeni Yedi Harikası** listesinin korunmaya ve benimsenmeye devam edileceğini açıklamıştır.

dünyanın yeni 7 harikası, **Portekiz**'in başkenti **Lizbon**'da ilan edildi. Dünyanın Yeni 7 Harikası; Ürdün'deki **Petra** Antik Kenti, **Çin Seddi**, Brezilya'daki **Kurtarıcı İsa Heykeli**, Peru'daki **Machu Picchu** Antik Kenti, Meksika'daki **Chichen Itza** Piramidi, İtalya'nın Roma kentindeki **Kolezyum** ve Hindistan'daki **Tac Mahal** anıtmezarı şeklinde sıralandı.

Sanayileşmiş Bir Ülke: Almanya

Orta Avrupa ülkelerinden olan Almanya, sanayileşmiş ülkelerden biridir.

Almanya ekonomisi, Avrupa'daki en büyük üretim ekonomisidir ve mali bunalımlardan etkilenme olasılığı diğerlerine göre daha azdır; uygulamalı araştırmaları, iş bitirici endüstriyel değerle yürütür ve kendini en son üniversite anlayışları ile işkollarına özgü ürün ve süreç iyileştirmeleri arasında bir köprü olarak görür ve kendi laboratuvarlarında da çok fazla bilgi üretebilir.

Almanya, 19. yüzyılın başlarında bir tarım ülkesiydi. Çalışan nüfusun yaklaşık üçte ikisi tarımla uğraşıyordu.

Ülkede ihraç edilen ticari ürünlerin yaklaşık yarısı el sanatlarına dayalıydı.

Almanya'da sanayileşme süreci 19. yüzyılın başlarında başlamıştır. 1824'ten sonra İngiltere'den ithal edilen ve diğer ülkelerdeki teknolojinin taklit edilmesiyle üretilen makineler sayesinde Almanya da sanayileşme sürecine girmiştir.

Almanya'nın sanayileşme sürecindeki önemli gelişmelerden biri, yüksek gümrük vergileriyle ülkedeki üretimi koruması olmuştur. Bu sayede bir yandan yerli üretim korunmuş, diğer yandan sanayinin geliştirilmesi için önlemler alınmıştır.

Almanya, bir yandan kömür yataklarını kullanarak demir çelik üretimine önem

vermiş, diğer yandan **demir yolu yapımı** konusunda dünyanın önemli bir gücü hâline gelmiştir.

Alman Devleti'nin sanayiye teşvik etmesi ve teknik eğitime önem vermesi, teknoloji alanında ilerlemesini sağlamıştır. Ayrıca başka ülkelerdeki teknolojinin ve endüstriye dayalı bilginin transfer edilmesi de ülkede sanayileşmenin önünü açmıştır.

Almanya'da sanayileşmeyle ilgili diğer bir gelişme ise devletin bazı sanayi kuruluşlarını kendisinin kurması ve özel sektörü teşvik etmesi olmuştur. Ayrıca yatırımcılara üretim makinelerinin hediye edilmesi, ülke genelinde makinelerin yaygınlaşmasını sağlamıştır. Böylece Almanya, kısa süre içinde sanayileşmiş ülkeler içindeki yerini almıştır.

Almanya, dünyadaki birçok teknolojik buluşa imza atmıştır. **Günümüzde otomotiv, kimya, demir çelik ve elektrikli cihazlar ile makine, Alman sanayisinin gelişmiş kollarıdır.**

Alman Otomobil Markaları

Otomotiv, Almanya'nın önemli sektörlerinden biridir. Ülke ihracatının %17,5'ini otomobiller oluşturmaktadır. Ülke, sanayileşmeden dolayı dünyada en fazla ticaret yapan ülkeler arasında yer almaktadır.

Almanya, yeryüzünde ilk otomobilin üretildiği ve ilk otopan projesinin gerçekleştirildiği ülkedir.

Sanayileşmiş bir ülke olduğu için Almanya'da ticaret de çok gelişmiştir. Ülke, daha çok Avrupa Birliği ülkeleri ve ABD ile ticaret yapmaktadır. **Otomobil, ilaç, demir çelik ürünleri, kimyasal maddeler, kâğıt, elektrikli araçlar ve çeşitli makineler, ülkenin başlıca ihraç ürünleridir.** İthalatında ise petrol, gıda ürünleri ve sanayi için gerekli olan ham maddeler ilk sırada yer almaktadır.

En Değerli
10 Alman
Markası

Sanayileşmiş Bir Ülke: Almanya

Orta Avrupa ülkelerinden olan Almanya, sanayileşmiş ülkelerden biridir.

Almanya ekonomisi, Avrupa'daki en büyük üretim ekonomisidir ve mali bunalımlardan etkilenme olasılığı diğerlerine göre daha azdır; uygulamalı araştırmaları, iş bitirici endüstriyel değerle yürütür ve kendini en son üniversite anlayışları ile işkollarına özgü ürün ve süreç iyileştirmeleri arasında bir köprü olarak görür ve kendi laboratuvarlarında da çok fazla bilgi üretebilir.

Almanya, 19. yüzyılın başlarında bir tarım ülkesiydi. Çalışan nüfusun yaklaşık üçte ikisi tarımla uğraşıyordu.

Ülkede ihraç edilen ticari ürünlerin yaklaşık yarısı el sanatlarına dayalıydı.

Almanya'da sanayileşme süreci 19. yüzyılın başlarında başlamıştır. 1824'ten sonra İngiltere'den ithal edilen ve diğer ülkelerdeki teknolojinin taklit edilmesiyle üretilen makineler sayesinde Almanya da sanayileşme sürecine girmiştir.

Almanya'nın sanayileşme sürecindeki önemli gelişmelerden biri, yüksek gümrük vergileriyle ülkedeki üretimi koruması olmuştur. Bu sayede bir yandan yerli üretim korunmuş, diğer yandan sanayinin geliştirilmesi için önlemler alınmıştır.

Almanya, bir yandan kömür yataklarını kullanarak demir çelik üretimine önem

vermiş, diğer yandan **demir yolu yapımı** konusunda dünyanın önemli bir gücü hâline gelmiştir.

Alman Devleti'nin sanayiye teşvik etmesi ve teknik eğitime önem vermesi, teknoloji alanında ilerlemesini sağlamıştır. Ayrıca başka ülkelerdeki teknolojinin ve endüstriye dayalı bilginin transfer edilmesi de ülkede sanayileşmenin önünü açmıştır.

Almanya'da sanayileşmeyle ilgili diğer bir gelişme ise devletin bazı sanayi kuruluşlarını kendisinin kurması ve özel sektörü teşvik etmesi olmuştur. Ayrıca yatırımcılara üretim makinelerinin hediye edilmesi, ülke genelinde makinelerin yaygınlaşmasını sağlamıştır. Böylece Almanya, kısa süre içinde sanayileşmiş ülkeler içindeki yerini almıştır.

Almanya, dünyadaki birçok teknolojik buluşa imza atmıştır. **Günümüzde otomotiv, kimya, demir çelik ve elektrikli cihazlar ile makine, Alman sanayisinin gelişmiş kollarıdır.**

Alman Otomobil Markaları

Otomotiv, Almanya'nın önemli sektörlerinden biridir. Ülke ihracatının %17,5'ini otomobiller oluşturmaktadır. Ülke, sanayileşmeden dolayı dünyada en fazla ticaret yapan ülkeler arasında yer almaktadır.

Almanya, yeryüzünde ilk otomobilin üretildiği ve ilk otopan projesinin gerçekleştirildiği ülkedir.

Sanayileşmiş bir ülke olduğu için Almanya'da ticaret de çok gelişmiştir. Ülke, daha çok Avrupa Birliği ülkeleri ve ABD ile ticaret yapmaktadır. **Otomobil, ilaç, demir çelik ürünleri, kimyasal maddeler, kâğıt, elektrikli araçlar ve çeşitli makineler, ülkenin başlıca ihraç ürünleridir.** İthalatında ise petrol, gıda ürünleri ve sanayi için gerekli olan ham maddeler ilk sırada yer almaktadır.

En Değerli
10 Alman
Markası

Tarım ve Ekonomi

Tarım, insanlık tarihinin ilk üretim biçimidir ve günümüzde hâlen yeryüzündeki en yaygın ekonomik etkinliktir.

Ülkelerin ekonomisinde önemli bir yere sahip olan tarımın gelişimini bilim insanları üç döneme ayırmaktadır. Bunlar **birinci, ikinci ve üçüncü tarım devrimleri** olarak adlandırılmaktadır.

Günümüzden yaklaşık 10.000 yıl önce insanlar, tarımı keşfetmiş ve Orta Doğu'da tarımsal üretime başlamışlardır. Tarım ürünlerinin yetiştirilmeye başlandığı, bazı hayvanların evcilleştirildiği bu dönem **Birinci Tarım Devrimi ya da Neolitik Devrim** olarak adlandırılmaktadır.

İkinci Tarım Devrimi'nin başlangıcı günümüzden yaklaşık iki bin yıl öncesine dayanmaktadır. Demirin işlenmeye başlandığı bu dönemde demirden saban yapılmış, böylece toprak daha kolay işlenmiştir. Bunun sonucunda tarım alanları genişlemiştir.

Üçüncü Tarım Devrimi, laboratuvarlarda gerçekleştirilen yenilikleri ifade etmektedir. Bu devrimin başlangıcı, 1960'lara dayanmaktadır. Filipinler'deki Uluslararası Pirinç Araştırma Enstitüsünde, Çin ve Endonezya'da yetişen iki pirinç türü melezleştirilerek daha iri taneli bir pirinç türü elde edilmiştir. 1982'de ise on üç pirinç türü karıştırılarak daha kısa süre içinde yetişen ve yılda üç ürün verebilen bir tür elde edilmiştir. Sonraki süreçlerde hastalıklara dayanıklı ve daha verimli ürünler üretilmiştir. Bu uygulama, diğer tarım ürünlerine de uygulanmıştır. Teknolojinin hızla geliştiği günümüzde bu yenilikler hâlen devam etmektedir.

Günümüzde gelişmişlik düzeyi farklı olan ülkelerde uygulanan tarım teknikleri de farklıdır. Bu yöntemleri, modern ve geleneksel yöntemler olarak iki gruba ayırabiliriz.

Doğa koşullarına bağımlılığın belirleyici düzeyde olduğu, modern araç ve gereçlerin sınırlı olarak kullanıldığı **geleneksel tarım tekniğinde üretim**, daha çok aile ihtiyacını gidermeye yöneliktir. **Ekstansif tarım tekniği** de denilen bu yöntemde üretimdeki dalgalanmalar, büyük ölçüde iklim koşullarına bağlı olarak gerçekleşmektedir. **Modern ya da intansif** olarak adlandırılan tarım yönteminde ise verim yüksektir ve üretimde dalgalanmalar azdır. Toprağın işlenmesi, sulama, gübre kullanımı ve zararlılarla mücadele, gelişmiş araç ve gereçlerle yapılmaktadır.

Şimdi farklı tarım teknikleri uygulayan ülkelerden Fransa ve Somali'yi inceleyelim.

SOMALİ		FRANSA	
Yüz ölçümü	: 637.657 km ²	Yüz ölçümü	: 543.945 km ²
Nüfusu	: 14.742.000	Nüfusu	: 67.022.000
İdare Şekli	: Federal Cumhuriyet	İdare Şekli	: Cumhuriyet
Başkentli	: Mogadişu	Başkentli	: Paris
Dili	: Somalice, Arapça	Dili	: Fransızca (Resmi)
Dini	: İslam	Dini	: Hristiyanlık
Kişi Başına Düşen Millî Gelir	: 478 ABD doları	Kişi Başına Düşen Millî Gelir	: 46.896 ABD doları
Yıllık Nüfus Artışı	: % 29	Yıllık Nüfus Artışı	: % 2
Ortalama Yaşam Süresi	: 55,4 yıl	Ortalama Yaşam Süresi	: 81,4 yıl
Şehir Nüfus Oranı	: % 40,5	Şehir Nüfus Oranı	: % 80
Okuma Yazma		Okuma Yazma	
Bilmeyenlerin Oranı	: % 62	Bilmeyenlerin Oranı	: % 2

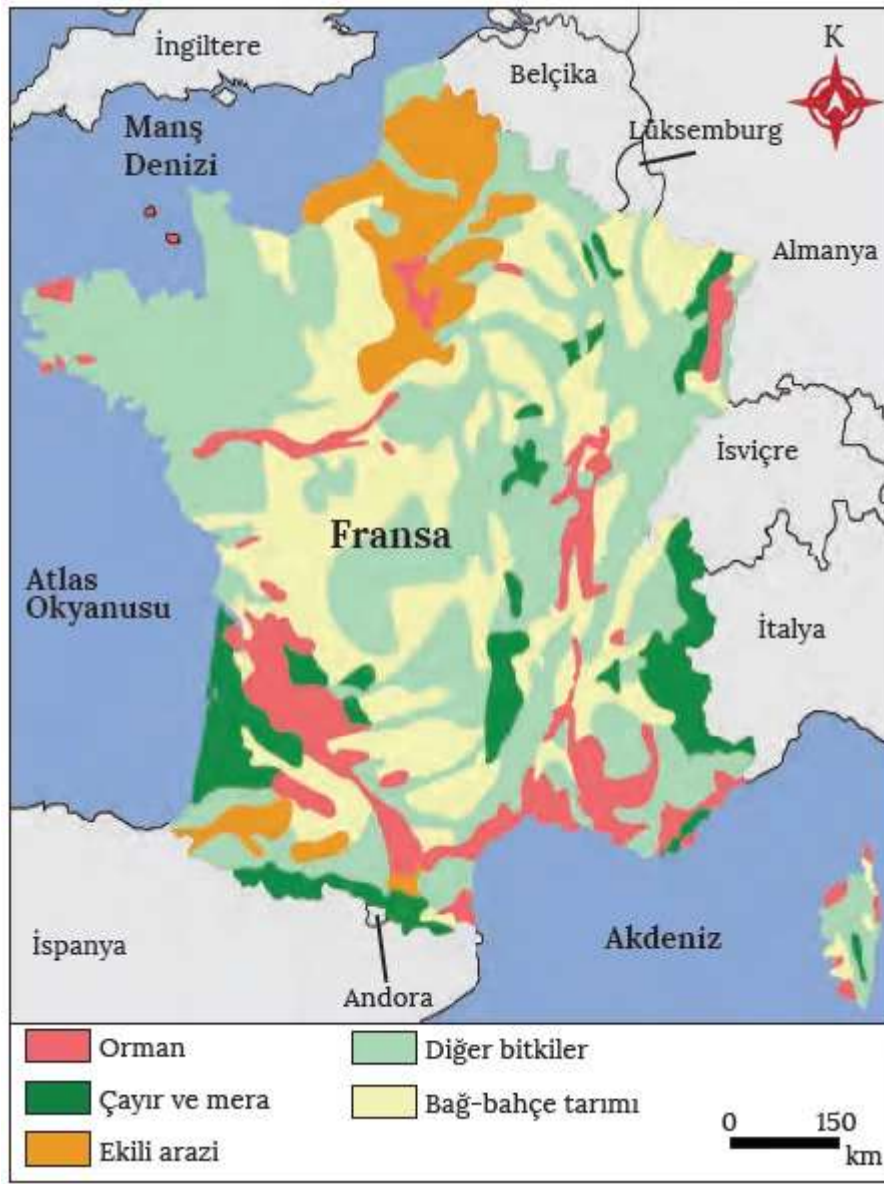
FRANSA'DA TARIM...

Dünyanın önemli ekonomik güçlerinden olan Fransa'da daha çok sanayi ve hizmet sektörü gelişmiştir.

Aktif nüfusun yaklaşık %3 ü tarım sektöründe çalışmaktadır.

İklim çeşitliliğine bağlı olarak tarım potansiyeli yüksek ve tarım çeşidi fazla olan bir ülkedir.

Fransa Avrupa'nın en önemli tarım ürünü üreticilerindedir. Bunun yanında ormancılık ve hayvancılıkta önde olan bir sanayi ülkesidir.

Sahip olduğu arazinin %35,5 inin ekili olduğu ülkede buğday, arpa, şeker pancarı, mısır, üzüm, elma ve patates yetiştirilir.

Arazisinin %16,9 u mera ve çayırlardan oluşan Fransa da hayvancılık faaliyetleri, daha çok ahır hayvancılığı şeklinde yapılmaktadır. Orman alanları ise ülke arazisinin yaklaşık 1/3 ünü kaplar.

AB ülkelerinin tarımsal üretiminin %25 ini Fransa sağlar.

En fazla yetiştirilen ürün 33,7 milyon tonla şeker pancarıdır. Bu ürünü buğday, mısır, arpa, patates ve üzüm izlemektedir. Tarım intansif yöntemlerle yapıldığı için birim alandan elde edilen verim yüksektir. Sulama yapıldığı için üretim miktarları da fazladır.

Avrupa'nın buğday ambarı olarak bilinir. Sebze, meyve üretimi ve bağcılık da önemlidir.

Bağcılık; Bordeaux, Güney Fransa ve Lyon çevresinde önem kazanır. Üzüm üretiminin büyük bölümü şarapçılıkta kullanılır.

Tarım gelirlerinin yarıya yakını hayvancılıkta elde edilir. Kuzey ve batı kesimlerinde sığır, güney kesimlerinde ise koyun ve keçi yetiştirilir. Atlas Okyanusuna kıyısı olduğundan modern yöntemlerle balıkçılık yapılmaktadır.

SOMALİ'DE TARIM...

Doğu Afrika'nın Hint Okyanusuna uzanan yarımada da yer alan bir ülkedir. Başkenti Mogadişu'dur. Kuzeybatısında Cibuti, güneybatısında Kenya, kuzeyinde Aden Körfezi, batısında ise Etiyopya yer alır. Afrika'nın en uzun kıyısına sahiptir.

Somali ekonomisinin yaklaşık %80 i hayvancılık ve çiftçiliğe dayanır. Deve, koyun, keçi ve sığır yetiştirilir.

Ülke arazisinin $\frac{1}{4}$ ü tarıma uygundur. Ancak %2 lik bir bölümde ekim yapılır.

Nehirler boyunca uzanan topraklar oldukça verimlidir. Başlıca tarım ürünleri mısır, susam, fasulye, pamuk, şekerpancarı, süpürge darısı ve muzdur.

Somali küçük bir endüstriye sahiptir ve daha çok tarıma dayalı küçük çaplı sanayi kolları mevcuttur. Tonbalığı ve paket et endüstrisi, tekstil ve şeker, sabun-yağ sanayi mevcuttur.

Afrika'nın okyanusa en uzun sınırı olan ülkesi konumundaki Somali, binlerce kilometrelik alanda dünyanın en yüksek kaliteli balıklarına sahiptir. Ancak savaş yıllarından üretilen korsanlık sorunu ile balıkçılık yapılamaz hale gelmiş ve Somali kıyıları küresel aktörlerin nükleer ve kimyasal atık sahası haline getirilerek değerli balık varlıkları da talan edilmiştir. Balıkçılık ilkel yöntemlerle yapılmaktadır.

Yiyecek krizleriyle tanınan Afrika'nın en fakir ülkelerinden Somali, Türkiye'nin başı çektiği proje sayesinde tarım topraklarını işlemeye başladı. Somali'nin ekili alanları Türkiye'ninkinden fazla ve toprak tarıma çok uygun. TİKA ve İHH'nın girişimleriyle gerçekleştirilen Tarım Okulu sayesinde Somalililer Türkiye'den giden tohumları ektiler ve hayatlarında ilk kez salatalık, acur, roka, semizotu, maydanoz, kavun ve patlıcan gibi sebzelerle tanıştılar.

Somali'deki Tarım Okulu Projesinde İnsanlar Bir Gününü Nas...

Küresel ve Bölgesel Örgütler

Birinci ve İkinci Dünya savaşlarında çok sayıda insan yaşamını yitirmiş, ülkeler, ekonomik bakımdan büyük sıkıntılar yaşamıştır. Savaşların, ekonomik ve çevre sorunlarının çözülmesi için **uluslararası örgütler** kurulmuştur. Bu örgütlerin bir kısmı **küresel** bir kısmı **bölgesel** çaplı faaliyet göstermektedir. Başlıcalarını inceleyelim.

KÜRESEL VE BÖLGESEL ÖRGÜTLER			
Küresel Örgütler			
Siyasi Örgütler	Askeri Örgütler	Ekonomik Örgütler	Çevre Örgütleri
Birleşmiş Milletler (BM)	Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO)	Dünya Bankası (WB) Dünya Petrol İhracatçısı Ülkeler (OPEC) Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) Uluslararası Para Fonu (IMF)	Yeşil Barış (Greenpeace)
İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT)			
Bölgesel Örgütler			
Avrupa Birliği (AB) Kuzey Amerika Ülkeleri Serbest Ticaret Anlaşması (NAFTA) Karadeniz Ekonomik İş Birliği Örgütü (KEİ) Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) Avrupa Konseyi Türk Kültür ve Sanatlar Ortak Yönetimi (TÜRKSOY)			

1. Küresel Örgütler:

A. Birleşmiş Milletler:

Birleşmiş Milletler Örgütü, 24 Ekim 1945'te ABD'de kurulmuştur. **Kuruluşun amacı dünya barış ve güvenliğini korumak, ulusların kendi kaderlerini tayin etme hakkını sağlamaktır.** Örgütün diğer önemli çalışmaları ülkeler arasındaki sorunları çözmek ve uluslararası iş birliğini sağlamaktır. Merkezi ABD'nin New York kentindedir.

Birleşmiş Milletler, 51 kurucu üye ile faaliyetlerine başlamıştır. Günümüzde örgütün 193 üyesi bulunmaktadır. **Örgütün Güvenlik Konseyi, Ekonomik ve Sosyal Konsey, Vesayet Konseyi, Uluslararası Adalet Divanı ve Genel Sekreterlik olmak üzere beş alt birimi bulunmaktadır.**

Birleşmiş Milletler'in uluslararası sorunlarla ilgilenmek ve Genel Kurul'a yardımcı olmak için birçok yardımcı organı vardır. Bunlardan bazıları;

UNESCO : Bilim ve Kültür Örgütü

FAO : Gıda ve Tarım Örgütü

UNICEF : Çocuklara Yardım Fonu

WHO : Dünya Sağlık Örgütü

ILO : Uluslararası Çalışma Örgütü

IMF : Dünya Para Fonu

Güvenlik Konseyi 5 daimi, 10 geçici üyeden oluşmaktadır. **ABD, İngiltere, Fransa, Rusya ve Çin** örgütün daimi üyeleridir. Bu ülkelerin, alınan kararları **veto etme hakkı** bulunmaktadır.

Türkiye, BM'nin kurucu üyeleri arasında yer almasına rağmen veto yetkisi yoktur.

B. İslam İş Birliği Teşkilatı (İİT)

İslam Konferansı Örgütü, 1969 yılında İsrail işgalinde bulunan Kudüs'teki Al-Aksa Mescidi'nin yakılmasından sonra Rabat'ta yapılan bir toplantıda kurulmuştur. Örgütün adı 2011'de **İslam İş Birliği Teşkilatı** olarak değiştirilmiştir.

Organisation of Islamic Cooperation

Günümüzde 57 üyesi bulunan örgütün amacı İslam dünyasının hak ve çıkarlarını korumak, üye ülkeler arasında dayanışma ve iş birliğini geliştirmektir

C. NATO

Askeri nitelikteki **Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü olan NATO**, 1949'da ABD, İngiltere, Kanada, Belçika, Hollanda, Fransa, İtalya, İzlanda, Danimarka, İsveç, Portekiz ve Lüksemburg tarafından kurulmuştur. Türkiye, Almanya, Yunanistan ve İspanya örgüte sonradan üye olmuştur. Merkezi Belçika'nın başkenti Brüksel'dedir.

Örgütün kuruluş amacı, sosyalist bloktan gelecek olan saldırılara ortak cevap vermektir. Antlaşma gereği, üye ülkelerden birine yapılacak saldırı, bütün üyelere yapılmış sayılacaktır.

NATO'nun savunma bölgesi, üç komutanlıktan oluşmaktadır. Bunlar Atlantik Müttefik Yüksek Komutanlığı, Avrupa Müttefik Yüksek Komutanlığı ve Manş Müttefik Yüksek Komutanlığıdır.

Türkiye NATO'ya **18 Şubat 1952**'de girmiştir.

D. OPEC (Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü)

Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü, 14 Eylül 1960'ta Venezuela'nın önerisiyle Bağdat'ta kurulmuştur. **Venezuela, İran, Irak, Suudi Arabistan ve Kuveyt**'in kurduğu örgüte daha sonra **Endonezya, Libya, Katar, Birleşik Arap Emirlikleri, Nijerya, Cezayir, Ekvador ve Gabon** katılmıştır.

OPEC, petrol fiyatlarının ve petrol üretim miktarının belirlenmesi için kurulmuş ekonomik bir örgüttür. Örgütün, üye ülkelere yaptırım gücü yoktur.

Türkiye, OPEC üyesi değildir.

E. OECD (İktisadi İş Birliği ve Gelişme Teşkilatı)

OECD, bir ekonomik örgüttür. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra 1948'de Avrupa'daki ekonomik sorunları çözmek için

OEEC (Avrupa Ekonomik İş Birliği Örgütü) kurulmuştur. 1961'de ABD ve Kanada'nın da bu örgüte katılmasıyla örgütün adı OECD olmuştur. **Türkiye, OECD'nin 20 kurucu üyesinden biridir.**

Örgütün tüzüğe bağlanmış amaçları şunlardır:

- Finansal istikrarın eşzamanlı olarak korunduğu üye ülkelerde ve hem de özellikle gelişmekte olan ülkelerde halkın yaşam standardının iyileştirilmesi, sürekli ve dengeli ekonomik gelişim sağlayan politikaya destek ve yardım, işsizliğin ortadan kaldırılması;
- Ekonomik genişleme politikasının uyandırılması ve sosyo-ekonomik eşgüdümlü gelişmenin desteklenmesi;
- Uluslararası yükümlülükler uygun olarak çok taraflı ve ülkeler arasında ayırım gözetmeyen dünya ticaretinin geliştirilmesine destek verilmesi.
- OECD'ye üye veya bu örgüte üyelik talebinde bulunan ülkeler, sosyo-politik ve ekonomik yaşamda, aşağıda belirtilen üç ilkeyi vazgeçilmez değerler olarak benimsemişlerdir:
 - **Demokrasi,**
 - **İnsan haklarına ve yurttaş özgürlüğüne bağlılık.**

Bu ilkeler, aynı zamanda, yukarıda belirtilen amaçların gerçekleştirilmesine de hizmet ederler. OECD, bir taraftan bu ilkelerin üye ülkelerde güçlendirilmesine katkı sağlarken, diğer taraftan da örgüte üye olmayan ülkelerde ilkelerinin tanıtımını yapmaktadır.

Günümüzde 34 ülkenin üye olduğu bu örgüt üyelerine ekonomik büyüme, ticaret, yatırım, teknoloji ve yoksullukla mücadele konularında yardımcı olmaktadır.

F. Dünya Bankası

Dünya Bankası, II. Dünya Savaşı'nın ardından 1945 yılında **Uluslararası Yeniden Yapılanma ve Kalkınma Bankası** adıyla kurulmuş, 1947 yılında Birleşmiş Milletler'in

özerk uzman kuruluşlarından biri olma özelliği kazanmıştır. Günümüzde dünya devletlerinin 188'i Banka üyesidir. Genel merkezi, Washington'dadır.

Dünya Bankası, gelişmekte olan ülkelerin kredi ihtiyacını karşılamaktadır.

Türkiye kuruma 1947 yılında üye olmuştur. Kişi başına GSMH'ye göre yapılan dört gruplu sınıflandırmada Türkiye 3. grupta yer almakta, böylece 5 yıl geri ödemesiz 17 yıla kadar vadeli kredi kullanabilmektedir. Türkiye'nin sermaye ve oy gücü %0,5 düzeyindedir.

G. IMF (Uluslararası Para Fonu)

Uluslararası Para Fonu, küresel finansal düzeni takip etmek, borsa, döviz kurları, ödeme planları gibi konularda denetim ve organizasyon yapmak, aynı zamanda teknik ve finansal destek sağlamak gibi görevleri bulunan uluslararası bir organizasyondur.

Kuruluşun belirtilen hedeflerinde, ödemeler dengesi ihtiyaçlarını karşılamak için üye ülkelerin mali kaynaklarını kullanılabilir hale de getirmekte dahil olmak üzere uluslararası ekonomik iş birliği, uluslararası ticaret, istihdam ve döviz kuru istikrarını teşvik edilmesi olarak tanımlanmaktadır. IMF'nin merkezi ABD'de, Washington'da bulunmaktadır.

Türkiye 1947 yılında IMF'ye üye olmuştur. Türkiye zamanla dünya ile ticari ilişkilerini artırmaya başlamış ve dış dünyaya daha entegre bir hale gelmiştir. **Türkiye 1960-2000 arası 40 yılda IMF ile 19 adet Stand-by düzenlemesi ile yaklaşık 38 milyar SDR tutarında bir kaynaktan yararlanmak üzere anlaşma yapmıştır.** Bu anlaşmalar kapsamında 1961 yılından itibaren yaklaşık 33 milyar SDR tutarında

kredi kullanmıştır. Son olarak 2002 ve 2005 yıllarında gerçekleştirilen iki Stand-by düzenlemesi ile Türkiye'ye toplam 28 milyar Dolar tahsis edilmiştir. **Türkiye, en son düzenlemeden kaynaklanan IMF'e olan borcunun son kısmını 2012 ve 2013 yıllarında ödeyerek, tüm borcunu kapatmıştır.**

H. Greenpeace (Yeşil Barış)

1971 yılında Dünya çapında çevre duyarlılığını artırmak amacıyla kurulmuştur. Çalışmalarını bağımsız olarak sürdürmektedir. Hiçbir kurum ve kuruluştan maddi destek almamaktadır.

Greenpeace Çevre sorunlarını barışçıl yollarla duyurmak ve kamuoyu oluşturmak için çalışır.

Başlıca çalışma alanları:

- Okyanuslar ve yaşlı ormanların korunması.
- İklim değişikliğini durdurabilmek için fosil yakıtların kademeli olarak sonlandırılması ve yenilenebilir enerjilerin teşvik edilmesi.
- Nükleer silahlanma ve nükleer kirliliğe son verilmesi
- Temiz ve geri dönüştürülebilir enerjinin kullanılması
- Zehirli kimyasalların ortadan kaldırılması.
- Genleri ile oynanmış organizmaların doğaya bırakılmasının önlenmesi.
- Savaşların önlenmesi.
- Küresel ısınmanın durdurulması.
- Ticari amaçlı balina avının kontrol altına alınması.
- Ormanların yok olmasının engellenmesi

2. Bölgesel Örgütler:

A. AB (Avrupa Birliği)

Avrupa Birliği (kısaca AB), 27 üye ülkeden oluşan ve toprakları büyük ölçüde Avrupa kıtasında bulunan siyasi ve ekonomik bir örgütlenmedir.

Bu örgüt, 1951'de **Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu** olarak Belçika, Almanya, Fransa, Hollanda, Lüksemburg ve İtalya arasında imzalanan Paris Antlaşması ile kurulmuştur. 1957'de Roma Antlaşması'yla Avrupa ülkelerinin birleşmesi için başlatılan süreç doğrultusunda **Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET)** kurulmuştur. Bu kuruluş, sonraki süreçte Avrupa Birliği'ne dönüşmüştür.

Avrupa Birliği'nin asıl kuruluşu, **Maastricht (Masriht)** diğer adıyla Avrupa Birliği Antlaşması ile 1993'te gerçekleştirilmiştir. Bu antlaşma ile 1999'a kadar parasal

birliğin tamamlanmasına, Avrupa vatandaşlığının oluşturulmasına ve ortak güvenlik ile adalet ve içişlerinde iş birliği politikalarının meydana getirilmesine karar verilmiştir.

Türkiye, 31 Temmuz 1959'da Topluluğa ortaklık başvurusunda bulunmuştur.

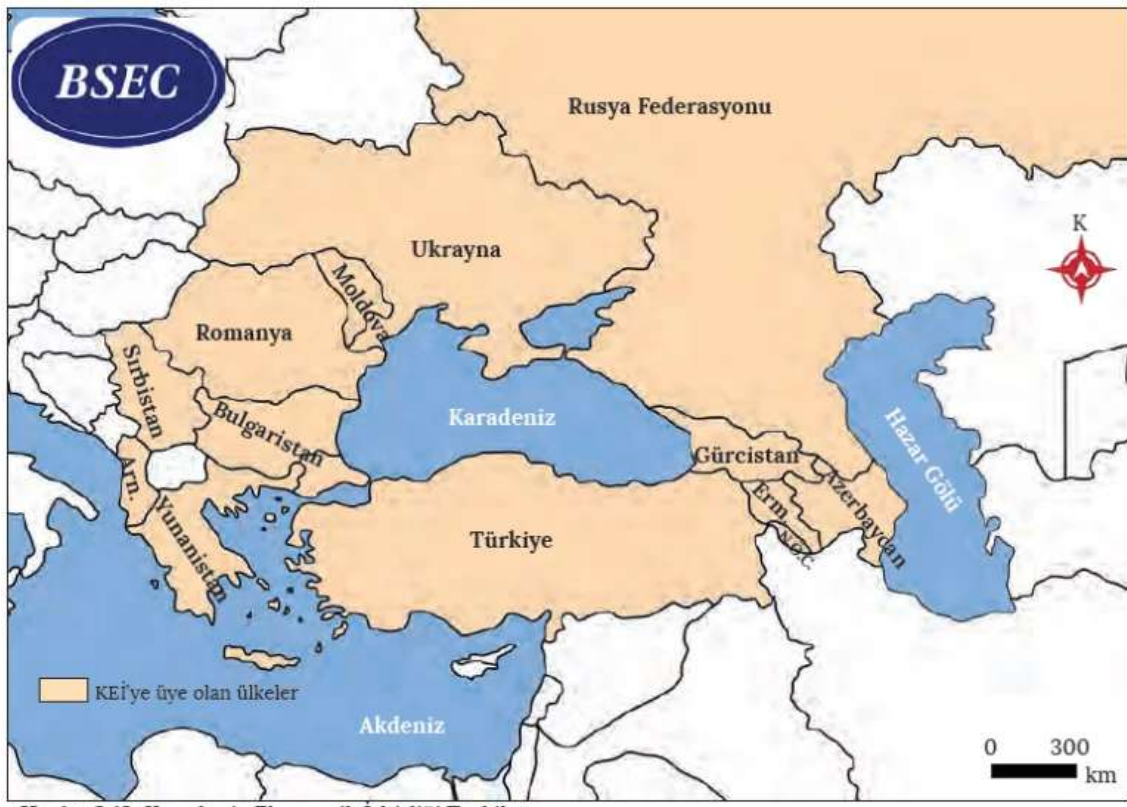
B. KEİ (Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü)

Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü, 25 Haziran 1992 tarihinde İstanbul'da düzenlenen zirvede imzalanan anlaşma ile kurulan ve Karadeniz havzasındaki ülkelerin ekonomik iş birliğini amaçlayan bir kuruluştur.

Çekya Hırvatistan Polonya Slovakya Avusturya. Beyaz Rusya Mısır Tunus İsrail. İlk grup G8 ve AB ülkelerini, ikinci grup AB üye ülkeleri, son grup gelişmekte olan ülkeler ve Ortadoğu ülkelerini kapsamaktadır.

Türkiye, Rusya Federasyonu, Romanya, Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan, Moldova, Ukrayna, Bulgaristan, Yunanistan, Arnavutluk, Sırbistan üye ülkelerdir.

Örgütün başlıca amaçları; ticari, ekonomik, bilimsel ve teknolojik iş birliğini gerçekleştirmektir. Uzun süreli amaçlar ise üye ülkeler arasında kişilerin, malların, sermayenin ve hizmetlerin serbest dolaşımını sağlamaktır.

C. AGİT (Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı)

Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Teşkilatı (AGİT), (*Organization for Security and Co-operation in Europe, OSCE*) Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Konferansı adı altında 1970'li yılların başında, Soğuk Savaş koşullarındaki Avrupa'nın bölünmüşlüğüne son verilmesi, güvenlik ve istikrarın sağlanması ve katılan devletler arasında bu amaca yönelik iş birliğinin geliştirilmesi düşüncesiyle kurulmuş teşkilattir.

AGİT'in görevi, Doğu ve Batı arasında çok taraflı bir müzakere ve diyalog forumu olarak belirlenmiştir. 1975'ten 1990'a kadar AGİT, yeni yükümlülüklerin ele alındığı ve uygulamaların gözden geçirildiği bir dizi konferans ve toplantılar şeklinde devam etmiştir. 1990 yılında yapılan Paris Zirvesi Soğuk Savaş sonrası dönemde ortaya çıkan tehlikeleri karşılamayı amaçlayan bir kurumsallaşmanın başlangıcını işaret etmiştir.

Üye Ülkeler; Arnavutluk, Andorra, Ermenistan, Avusturya, Azerbaycan, Belarus, Belçika, Bosna Hersek, Bulgaristan, Kanada, Hırvatistan, Kıbrıs, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Gürcistan, Almanya, Yunanistan, Macaristan, İzlanda, İrlanda, İtalya, Kazakistan, Kırgızistan, Letonya, Lihtenştayn, Litvanya, Lüksemburg, Makedonya, Malta, Moldova, Monako, Karadağ, Moğolistan, Hollanda, Norveç, Polonya, Portekiz, Romanya, Rusya, San Marino, Sırbistan, İspanya, Slovakya, Slovenya, İsveç, İsviçre, Tacikistan, **Türkiye**, Türkmenistan, Ukrayna, İngiltere, ABD, Özbekistan ve Vatikan.

D. Avrupa Konseyi

Avrupa Konseyi, Avrupa çapında insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünü savunmak amacıyla 1949'da kurulmuş hükümetler arası bir kuruluştur.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (**AİHM**), Avrupa Konseyi'ne bağlıdır.

Avrupa Konseyi'ne Belarus, Kazakistan ve Vatikan hariç tüm Avrupa ülkeleri üyedir.

E. TÜRKSOY (Türk Kültür ve Sanatlar Ortak Yönetimi)

Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı, Türk dil ailesine ait dilleri konuşan Türk nüfusuna sahip ülkeler ve topluluklar arası uluslararası kültür örgütüdür.

TÜRKSOY

ULUSLARARASI TÜRK KÜLTÜRÜ TEŞKİLATI
INTERNATIONAL ORGANIZATION OF TURKIC CULTURE

Eski adı “Türk Kültür ve Sanatları Ortak Yönetimi”dir. TÜRKSOY’un mevcut genel sekreteri, eski Kazakistan Kültür Bakanı olan Düsen Kaseinov’dur.

F. NAFTA(Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması)

NAFTA Antlaşması **ABD, Kanada ve Meksika** devlet başkanları Bush, Mulroney ve Salinas tarafından 12 Ağustos 1992’de Washington’da imzalanmıştır.

Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması (NAFTA), ABD, Meksika ve Kanada arasında dört yılı aşkın müzakereler sonucunda imzalanarak 1 Ocak 1994 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Amacı, üç ülke arasındaki ekonomik uçurumların kapatılarak Kuzey Amerika kıtasına toplu halde ekonomik ve toplumsal refah ve istikrarı sağlamak olarak açıklanmıştır.

G. Latin Amerika Serbest Ticaret Birliği (LAFTA)

Latin Amerika Serbest Ticaret Birliği Latin Amerika serbest ticaret bölgesi antlaşması ile kurulan uluslararası entegrasyon örgütüdür. 18 Şubat 1960'ta Montevideo Antlaşması ile kurulmuştur.

LAFTA, Şili, Paraguay, Peru ve Uruguay'ın kurucu ülke olduğu Latin Amerika Serbest Ticaret Bölgesi Anlaşması anlamına gelmektedir.

Kurucularından üçü Arjantin, Brezilya ve Meksika bölgenin en geniş ekonomileri durumundadır. Diğer kurucu ülkeler ise; Şili, Paraguay, Peru ve Uruguay'dır. Ayrıca 1961 yılında Kolombiya ve Ekvator, 1966 yılında Venezuela ve 1967'de Bolivya **LAFTA**'ya katılmışlardır. Söz konusu ekonomik birleşmenin bütünlüğü (Guyana, Surinam ve Fransız Ginesi dışında) tüm Güney Amerika ve Meksika'yı içine alan bir boyuta ulaşmıştır.

G7/G8 Ülkeleri

1975 yılında Fransa'nın Rambouillet şehrinde, **ABD, Birleşik Krallık, Fransa, İtalya, Almanya ve Japonya**'nın, Devlet/Hükümet Başkanları düzeyinde katıldığı bir toplantı düzenlenmiştir.

1976'da San Juan, Porto Riko'da **Kanada**'nın da katılımıyla **G7** ortaya çıkmıştır.

1977-1991 yılları arasında bu üye sayısı sabit kalmış, 1991'den sonra SSCB'nin yerine kurulan **Rusya**, G7 üyeleriyle, Zirve Sonrası Diyalog adı altında bir araya gelmiş, 1994 yılındaki Napoli Zirvesi'nden sonra ise, Siyasi 8 adı altında toplantılar düzenlemişlerdir.

Denver Zirvesi'nde Rusya ilk kez, mali-ekonomik konular dışındaki görüşmelere katılmış ve 1998'deki Birmingham Zirvesi'nde **G8** tam anlamıyla oluşmuştur.

Önceleri, makroekonomi yönetimi, uluslararası ticaret ve gelişmekte olan ülkelerle iş birliği, daha sonraları ise Doğu-Batı ekonomik ilişkileri, enerji ve terör konuları gündemde yerini almıştır.

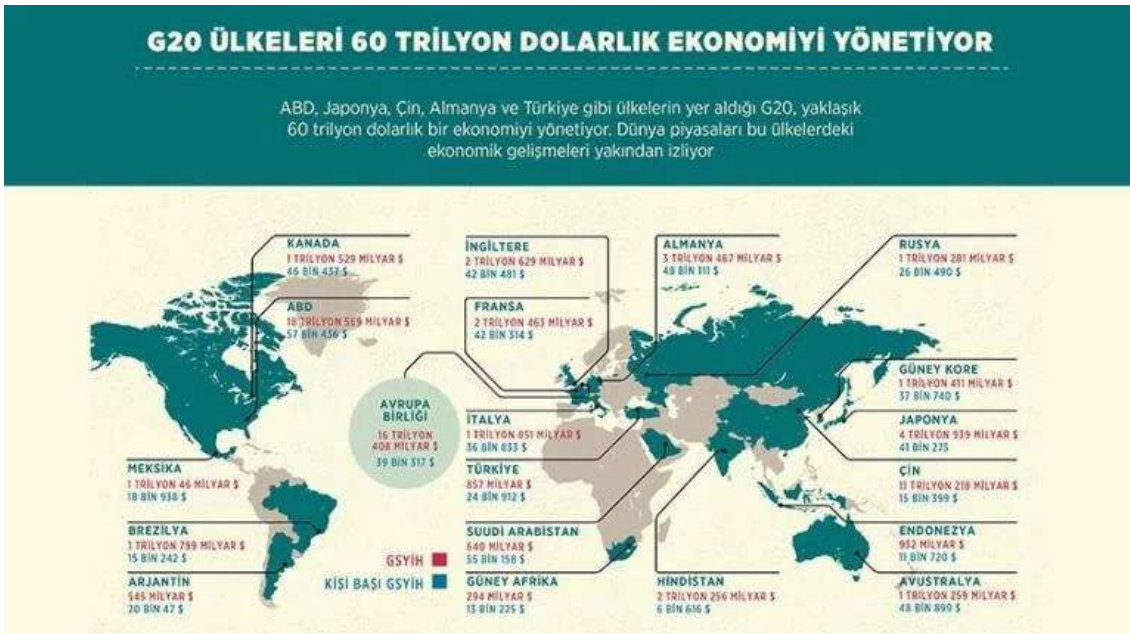
İstihdam, çevre, suç ve uyuşturucu, insan hakları, bölgesel güvenlik ve silahsızlanma, vb siyasal ve güvenlik içerikli alanlar devreye sokulmuştur.

En zenginlerden oluşan G8 ülkeleri, Kırım'ın ilhakından sonra Rusya'yı üyelikten çıkardı. Kırım'da referandumun ardından gelen ilhak kararına Batı'nın misillemesi gecikmedi. Önceki gün Rus işadamlarının mal varlıklarını donduran Batı, dün de Rusya'yı zenginler kulübünden çıkardığını açıkladı. Böylece, gelişmiş 8 ülke (G8) olarak bilinen yapı, ABD, Japonya, Almanya, Birleşik Krallık, Fransa, İtalya ve Kanada'dan oluşan G7'ye döndü. (BASINDAN)

G20 Ülkeleri

20 Maliye Bakanı ve Merkez Bankası Başkanı Grubu, dünyanın en büyük ekonomileri arasında yer alan 19 ülkeden ve Avrupa Birliği Komisyonu'ndan oluşuyor. Daha çok İngilizce Group of 20 kavramının kısaltması olan G20 adıyla bilinir.

G20 ülkelerini Almanya, Amerika Birleşik Devletleri, Arjantin, Avustralya, Brezilya, Çin, Endonezya, Fransa, Güney Afrika, Güney Kore, Hindistan, İngiltere, İtalya, Japonya, Kanada, Meksika, Rusya, Suudi Arabistan, Türkiye ve Avrupa Birliği Komisyonu oluşturuyor.

G20 ülkeleri dünya ekonomisinin yüzde 85'ini oluştururken, dünya ticaretinin yüzde 80'ini gerçekleştiriyor. G20 ülkelerinin nüfusu ise dünya nüfusunun üçte ikisine denk

geliyor.

G20 toplantılarında, uluslararası finansal istikrarın artırılmasına ilişkin görüşme ve çalışmalar yapılıyor.

Maliye Bakanları ve Merkez Bankası Başkanlarından oluşan G20, şimdiye dek sadece yedi kez devlet başkanları düzeyinde bir araya gelmiştir. G20 devlet başkanları onuncu kez Türkiye'nin Antalya şehrinde toplanmıştır.

D8 Ülkeleri

D-8 Ekonomik İşbirliği Teşkilatı ya da D-8, sekiz üye ülkeden oluşan bir uluslararası kuruluştur. **Bu ülkeler Bangladeş, Endonezya, İran, Malezya, Mısır, Nijerya, Pakistan ve Türkiye** olup 54. Türkiye Hükûmeti Başbakanı Necmettin Erbakan önderliğinde bir araya gelerek oluşturmuş oldukları bir organizasyondur.

D-8 içinde yer alan ülkeler, aynı zamanda İslam İşbirliği Örgütü'nün de üyeleridir. D-8 üyeleri tabii kaynakları, kalabalık nüfusları ve potansiyel pazarlarından ötürü kendi bölgelerinde önemli konum arz etmektedirler.

Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT)

Bağımsız Devletler Topluluğu, 8 Aralık 1991 tarihinde Rusya, Ukrayna ve Belarus arasında imzalanan anlaşma ile kurulmuş devletler topluluğudur. Anlaşma ile Sovyetler Birliği resmen yıkılmış oldu.

Bağımsız Devletler Topluluğu, **Rusya'nın bölge ve dünya siyasetindeki konumunu koruyabilmek için oluşturulmuştur.**

21 Aralık 1991 tarihinde de Estonya, Letonya, Litvanya, Ukrayna ve Gürcistan hariç tüm eski Sovyet Cumhuriyetleri bu anlaşmayı imzaladı.

1993 yılında Gürcistan da bu anlaşmayı imzaladı. Üye ülkeler sırasıyla; Azerbaycan, Belarus, Ermenistan, Kazakistan, Kırgızistan, Moldova, Özbekistan, Rusya ve Tacikistan'dır.

